

Pelastakaa Lapset

ARABIANKIELISTEN PERHEIDEN DIGIARKI SUOMESSA

Selvitys Suomessa asuvien arabiankielisten vanhempien näkemyksistä lastensa digitaalisesta hyvinvoinnista, turvallisuudesta sekä omien tiedon ja tuen tarpeistaan

ARABIANKIELISTEN PERHEIDEN DIGIARKI SUOMESSA

Selvitys Suomessa asuvien arabiankielisten vanhempien
näkemysistä lastensa digitaalisesta hyvinvoinnista,
turvallisuudesta sekä omien tiedon ja tuen tarpeistaan

Tekijät: Marjaana Hulkko, Lauri Sundberg ja Emilia Ingman

Taitto: Atte Nykänen

Pelastakaa Lapset 2024

Pelastakaa Lapset

Sisällys

Tiivistelmä	4
Johdanto	6
Lapsen oikeudet ja digilaitteet	7
Taustoitutus – nostot kirjallisuuskatsauksesta	8
Haastattelut ja aineiston kuvaus	10
Haastattelujen tulokset	11
Digilaitteiden käytöstä yleisesti	11
Digilaitteiden koetut hyödyt	12
Uusien tietojen ja taitojen oppiminen	12
Kielitaidon vahvistaminen	12
Sosiaaliset suhteet ja yhteydenpito	13
Digilaitteet erityislapsen tukena	13
Huolia ja pelkoja – digilaitteiden käytön negatiivinen puoli	14
Laitteiden liikkakäytön negatiiviset seuraukset	14
Turvallisuusuhat vanhempien huolena	16
Perheiden digiarki – yhteistä tekemistä, sääntöjä ja valvontaa	18
Digilaitteista keskustelu ja digiarjen säännöt	18
Vanhemman valvovan silmän alla – turvallisuutta valvonnan keinoin	20
Suomessa asuvien arabiankielisten perheiden tukeminen	22
Tiedonhaku, tiedon tarpeet ja luotettava tieto	22
”Tarvitaan paljon tukea” – tietoa ja tukea arabiankielisille perheille	23
”Arabialaisille arabiaksi, somaleille somaliksi ja heille, jotka puhuvat suomea, suomeksi”	24
Kasvokkaiset tapaamiset suosiossa	25
”Arvostan tosi paljon” – haastateltavien vapaa sana	26
Pohdinta	27
Digilaitteiden mahdollisuudet kielen, kulttuurin ja sosiaalisten suhteiden kontekstissa	28
Vanhempien jaetut ja eriävät huolet digilaitteiden kielteisistä vaikutuksista	29
Ajankohtaista tietoa ja digiturvataitoja kaikille	31
Jatkotutkimus	32
Huomioita	33
Pelastakaa Lapset ry:n suositukset	34
Suositukset ammattilaisille	34
Suositukset päättäjille	35
Kiitokset	35
Lähteet	36
Liite 1 Haastattelukysymykset	38

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä tarkastellaan Suomeen muuttaneiden arabiankielisten vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lastensa digilaitteiden käytöstä, digitaalisesta hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä vanhempien tuen ja tiedon tarpeita aiheeseen liittyen. Äidinkielenään arabiaa puhuvat henkilöt ovat kolmanneksi suurin vieraskielinen ryhmä Suomessa, mutta heidän digiarjen kokemuksistaan on ollut aiemmin vähän tietoa.

Selvityksen aineisto kerättiin haastattelemalla kymmentä arabiankielistä Suomeen muuttanutta 8–12-vuotiaan lapsen vanhempaa. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina arabiankielisen tulkin avustamana. Vanhemmat näyttäytyivät aktiivisina toimijoina lastensa digiarjessa ja vaikuttivat olevan kiinnostuneita lastensa laitteiden käytöstä sekä tietoisia digitaalisiin ympäristöihin liittyvistä ilmiöistä. Digilaitteet olivat osa jokaisen lapsen elämää, ja perheiden digiarki vaikutti suhteellisen yhdenmukaiselta.

Selvityksen perusteella digilaitteet mahdollistavat arabiankielisille lapsille monia positiivisia asioita, kuten erinomaisia ja turvallisia työkaluja uusien tietojen, taitojen ja erityisesti oman äidinkielen oppimiseen sekä sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen. Vanhemmat toivat esiin myös useita huolia, yleisimpinä laitteiden liikkakäyttö ja pelko niiden aiheuttamasta riippuvuudesta.

Arabiankieliset vanhemmat olivat huolissaan myös lastensa digiturvallisuudesta. Vanhemmilla oli käytössään useita rajoitus- ja valvontatoimenpiteitä suojellakseen lapsiaan netin ja digilaitteiden haitoilta. Kaikki haastateltavat painottivat vanhemman keskeistä roolia lapsen suojelussa netin turvallisuushilta, kuten haitalliselta sisällöltä. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että arabiankieliset vanhemmat yleisesti tarvitsevat paljon tukea ja tietoa tukeakseen lastensa turvallista ja tasapainoista laitteiden käyttöä. Tulokset heijastivat myös suomenkielisten vanhempien huolia, joita on kartoitettu aikaisemmissa selvityksissä.

Suosittelimme arabiankielisten vanhempien parissa työskenteleviä ammattilaisia tarjoamaan luotettavaa ja saavutettavaa tietoa lapsen digitaalisesta turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vanhempien omalla äidinkielellä. Toivottuja väyliä tiedon levittämiseen ovat perheiden yhteisöt, kasvokkaiset tapahtumat, koulut, webinaarit ja sosiaalinen media. Vanhemmille on tärkeää kertoa myös lapsen oikeuksista digitaalisissa ympäristöissä.

Suosittelimme päättäjiä varmistamaan, että kielivähemmistöille tarjotaan tietoa vähemmistön omalla kielellä sekä vahvistamaan perheiden kanssa työskentelevien tahojen kykyä tukea perheiden ja lasten digitaaliseen turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvää osaamista.

Jatkossa olisi hyvä syventyä eri-ikäisten lasten omiin kokemuksiin ja ajatuksiin ajankohtaisista digitaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden teemoista. Lisäksi tutkimuksissa ja selvityksissä olisi tärkeää huomioida myös muihin kielivähemmistöihin kuuluvien perheiden kokemuksia.

Koska maahanmuuttaneiden, vieraskielisten ja etnisen tai kansallisuuden vuoksi vähemmistöön kuuluvien perheiden lapset ovat erityisen haavoittavassa asemassa digitaalisissa ympäristöissä, on heidän digitaalisen turvallisuutensa sekä hyvinvointinsa toteutumiseen tarpeen kiinnittää erityistä huomiota nyt ja tulevaisuudessa.

Asiasanat: maahanmuutto, arabiankielinen, digiarki, digitaalisuus, digitaalinen hyvinvointi, digitaalinen turvallisuus, selvitys, digitaaliset ympäristöt, lapsen oikeudet, perhe, sosiaalinen media, riippuvuus, teknologia.

مُلخَص

نتحقق من خلال هذا التوضيح من أفكار وتجارب الآباء والأمهات الناطقين باللغة العربية الذين انتقلوا إلى فنلندا فيما يتعلق باستخدام أطفالهم للأجهزة الرقمية والرفاهية الرقمية والسلامة وكذلك احتياجات الوالدين إلى الدعم والمعلومات المتعلقة بالموضوع. الأشخاص الذين يتحدثون اللغة العربية كلغة أم لهم هم ثالث أكبر مجموعة لغوية أجنبية في فنلندا، ولكن كانت هناك فقط القليل من المعلومات من قبل بشأن تجاربهم الرقمية أثناء الحياة اليومية.

تم جمع بيانات التوضيح من خلال إجراء مقابلات مع عشرة آباء وأمهات مهاجرين إلى فنلندا لأطفال تتراوح أعمارهم بين 8 - 12 عامًا ناطقين باللغة العربية. تم إجراء المقابلات على شكل مقابلات فردية من خلال الاستعانة بمتترجم للغة العربية. تبين أن الآباء والأمهات فاعلون نشطون أثناء الحياة اليومية الرقمية لأطفالهم ويبدو أنهم مهتمون باستخدام أطفالهم للأجهزة ويدركون أيضًا الظواهر المتعلقة بالأوساط الرقمية. كانت الأجهزة الرقمية جزءًا من حياة كل طفل، وكانت الحياة اليومية الرقمية تبدو متسقة نسبيًا.

بناءً على التوضيح فإن الأجهزة الرقمية تتيح العديد من الأشياء الإيجابية للأطفال الناطقين باللغة العربية، كأدوات العمل الممتازة والأمن لتعلم معلومات ومهارات جديدة وخاصة لغتهم الأم وكذلك تعزيز العلاقات الاجتماعية. كما أعرب الآباء والأمهات أيضًا عن العديد من الأمور المثيرة للقلق، حيث أن أكثرها شيوعًا هي الاستخدام المفرط للأجهزة والخوف من الإدمان الذي من الممكن أن تُسببه.

كما أن الآباء والأمهات الناطقين باللغة العربية كانوا قلقين أيضًا بشأن الأمن الرقمي لأطفالهم. كان الآباء والأمهات يستخدمون العديد من إجراءات التقيد والمراقبة لحماية أطفالهم من أضرار الإنترنت والأجهزة الرقمية. أكد جميع الذين تمت مقابلتهم على الدور الرئيسي للوالدين في حماية الطفل من التهديدات الأمنية عبر الإنترنت، كالمحتوى الضار. كانت وجهة نظر الجميع أن الآباء والأمهات الناطقين باللغة العربية بشكل عام يحتاجون إلى الكثير من الدعم والمعلومات لدعم استخدام أطفالهم الأمن والمتزن للأجهزة. تعكس النتائج أيضًا القلق الذي لدى الآباء والأمهات الناطقين باللغة الفنلندية، والتي تم تحديدها في التوضيحات السابقة.

نوصي المهنيين الذين يعملون مع الآباء والأمهات الناطقين باللغة العربية بتقديم معلومات موثوقة ومُتاحة بشأن السلامة الرقمية للطفل ورفاهيته باللغة الأم للوالدين. القنوات المفضلة لنشر المعلومات هي المجتمعات العائلية والأحداث وجهًا لوجه والمدارس والندوات عبر الإنترنت ووسائل التواصل الاجتماعي. من المهم أيضًا إبلاغ الوالدين عن حقوق الطفل في الأوساط الرقمية.

نوصي صناع القرار بتزويد الأقليات اللغوية بالمعلومات باللغة الأم للأقلية وكذلك تعزيز قدرة الجهات التي تعمل مع العائلات على دعم السلامة الرقمية للعائلات والأطفال والمهارة المتعلقة بالرفاهية.

من الجيد فيما بعد التعمق بخصوص تجارب وأفكار الأطفال من مختلف الأعمار بشأن المواضيع الحالية المتعلقة بالرفاهية والسلامة الرقمية. بالإضافة لذلك من المهم أثناء البحث أخذ بعين الاعتبار أيضًا تجارب العائلات التي تنتمي إلى أقليات لغوية أخرى.

لأن أطفال عائلات المهاجرين والناطقين بلغات أجنبية والأقليات العرقية أو القومية هم في وضع ضعيف جدًا في الأوساط الرقمية، فمن الضروري إيلاء اهتمام خاص لسلامتهم ورفاهيتهم الرقمية الآن وفي المستقبل.

الكلمات المفتاحية: الهجرة، اللغة العربية، الحياة اليومية الرقمية، الرقمية، الرفاهية الرقمية، الأمن الرقمي، التوضيح، الأوساط الرقمية، حقوق الطفل، العائلة، وسائل التواصل الاجتماعي، الإدمان، التكنولوجيا.

Johdanto

Lasten digilaitteiden käyttö, ruutujen ääressä vietetty aika, digiympäristöjen turvallisuus sekä laitteiden vaikutukset keskittymiskykyyn ja opiskeluun ovat erittäin ajankohtaisia ja monia perheitä mietityttäviä teemoja. Nopeasti kehittyvät digitaaliset ympäristöt tuovat perheille paljon myönteisiä asioita, mutta samalla ne altistavat lapsia uusille haittailmiöille ja turvallisuusriskeille.

Tutkimusten mukaan lapsen tausta ja elämäntilanne vaikuttavat siihen, kuinka altis hän on kohtaamaan oikeuksiaan loukkaavia asioita navigoidessaan digitaalisissa ympäristöissä. Maahanmuuttaneiden, vieraskielisten ja etnisen tai kansallisuuden vuoksi vähemmistöön kuuluvien perheiden lapset ovat erityisen haavoittavassa asemassa digitaalisissa ympäristöissä, ja siksi on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota heidän digitaalisen turvallisuutensa ja hyvinvointinsa toteutumiseen.

Aikuisten tehtävänä on varmistaa, että lapsen oikeudet, kuten oikeus suojeluun, toteutuvat myös digitaalisissa ympäristöissä. Perheet tarvitsevat tähän työhön tukea ja työkaluja, joita esimerkiksi julkinen terveydenhuolto, järjestöt ja koulut tarjoavat. On kuitenkin huomioitava, ettei tarjolla oleva tieto tai tuki ole kaikille perheille samanarvoisesti saavutettavaa; vanhempi ei välttämättä hallitse suomen kieltä, tieto ei ole relevanttia tai kanavat, joiden kautta tietoa jaetaan, eivät tavoita oikeita kohderyhmiä.

Tilastokeskuksen mukaan vieraskielisten ihmisten määrä kasvoi Suomessa vuonna 2023 enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Kyseisenä vuonna maassamme asui yli 41 000 arabiankielistä henkilöä, mikä tekee heistä maamme kolmanneksi suurimman vieraskielisen ryhmän. Jotta arabiankielisten perheiden tiedon ja tuen tarpeisiin voidaan vastata, on tärkeää laajentaa ymmärrystä heidän digiarkensa ilmiöistä ja kokemuksista.

Tämä selvitys pyrkii vastaamaan erityisesti seuraaviin kysymyksiin koskien Suomeen muuttaneiden arabiankielisten perheiden digitaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden kokemuksia sekä tuen tarpeita:

- Miten Suomeen muuttaneet arabiankieliset vanhemmat kokevat 8–12-vuotiaiden lastensa digitaalisten laitteiden käytön?
- Minkälaista arabiankielisten perheiden digitaalinen arki on Suomessa?
- Kokevatko vanhemmat netin ja laitteet turvallisiksi ympäristöiksi lapsille?
- Minkälaisia tiedon ja tuen tarpeita vanhemmilla on lastensa digilaitteiden käytön suhteen?

Toivomme, että arabiankielisten perheiden parissa toimivat ammattilaiset saavat selvityksestä hyödyllistä tietoa työnsä tueksi. Lisäksi vetoamme päättäjiin, jotta päätöksenteossa otettaisiin huomioon paremmin maahanmuuttaneiden ja pakolaistaustaisten perheiden lasten digitaalisten oikeuksien toteutuminen.

Tämän selvityksen on toteuttanut Pelastakaa Lapset ry:n Kippari-hanke. Selvitys kytkeytyy järjestömme työhön lasten ja nuorten digitaalisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja on osa kehittämistoimintaamme kotimaan ohjelmassa. Kippari-hankkeen toimintaa rahoittaa STEA.

Lapsen oikeudet ja digilaitteet

Digitaalisilla ympäristöillä, kuten internetillä ja digilaitteilla, on kasvava merkitys lasten elämän eri osa-alueilla. Digitaaliset laitteet, kuten älypuhelimet, tietokoneet, tabletit ja pelikonsolit, ovat osa perheiden elämää. Ne mahdollistavat esimerkiksi viihtymisen, oppimisen ja yhteydenpidon kavereihin sekä perheenjäseniin.

Jokaisen lapsen oikeuksia on kunnioitettava ja suojeltava myös digitaalisessa ympäristössä ([CRC/C/GC/259](#)). Eri yhteiskunnalliset toiminnot nojautuvat yhä enemmän digitaaliseen teknologiaan, mikä toisaalta mahdollistaa uusilla tavoilla lapsen oikeuksien toteutumisen turvaamista mutta myös lisää oikeuksien loukkaamisen riskejä. Lapsen oikeuksien loukkaukset, kuten yksityisen tiedon levittäminen, netin välityksellä tapahtuva väkivalta sekä haitalliselle sisällölle altistuminen, ovatkin teknologian myötä yleistyneet.

Lapsen oikeus turvallisuuteen, leikkiin ja vapaa-aikaan ovat keskeisiä digitaalisiin ympäristöihin liittyviä oikeuksia. Vanhemmilla on velvollisuus suojella lapsen turvallisuutta netissä, minkä lisäksi valtioiden tulee edistää netin turvallisuutta lainsäädännöllisellä tasolla. Digitaaliset ympäristöt myös mahdollistavat monia uudenlaisia tapoja leikkiä, rentoutua ja olla luova. Aina ympäristöt eivät kuitenkaan tue parhaalla mahdollisella tavalla lapsen turvallisuutta tai hyvinvointia.

Maahanmuuttajataustaisten perheiden lapset voivat olla erityisen haavoittavassa asemassa digitaalisten oikeuksien toteutumisen suhteen ([Pelastakaa Lapset 2021](#), [Savimäki ym. 2018](#)). Mikäli digitaalinen inklusio jää saavuttamatta, on todennäköistä, että jo olemassa oleva eriarvoisuus lisääntyy ja syntyy uudenlaista eriarvoisuutta ([CRC/C/GC/25](#)).

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi kesällä 2023 Suomelle antamissaan loppupäätelmissä suosituksia vedoten yleiskommenttiinsa nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista. Suositusten mukaan Suomen tulee tehostaa sääntelyään ja suojelupolitiikkaansa suojellakseen lasten oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisissa ympäristöissä. Suomen tulee myös varmistaa, että lapsia suojellaan haitallisilta sisällöiltä ja verkossa esiintyviltä riskeiltä. Suomen tulee myös jatkaa pyrkimyksiään parantaa lasten, opettajien ja perheiden digitaalista lukutaitoa ja muita digitaalisia taitoja. Tämän lisäksi Suomen tulee varmistaa lapsille hyvälaatuista, monikielistä ja monikulttuurista opetusta sekä tehostaa toimenpiteitä, jotka torjuvat koulussa esiintyvää verkkokiusaamista ja väkivaltaa. Komitea suositteli myös, että Suomi varmistaa turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hyvälaatuiseen koulutukseen. ([CRC/C/FIN/CO/5-6](#).)

Taustoitus – nostot kirjallisuuskatsauksesta

Aikaisemmassa Pelastakaa Lasten toteuttamassa selvityksessä havaitsimme, että sekä lapset että vanhemmat näkevät digilaitteiden myönteisimpinä puolina oppimisen, tiedon saamisen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen. Vanhempien huolenaiheista esiin nousevat erityisesti digilaitteiden liialliseen käyttöön ja käytön lopettamisen vaikeuteen sekä lasten fyysiseen terveyteen liittyvät vaikutukset. 7–12-vuotiailla lapsilla puolestaan korostuivat negatiiviset vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin, kuten digilaitteiden aiheuttamat riidat perheessä, sekä negatiiviset mielialavaikutukset ([Pelastakaa Lapset 2022](#)).

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden digilaitteiden tai internetin käytöstä on löydettävissä melko vähäisesti tutkimuskirjallisuutta tai selvityksiä. Valtaosa kirjallisuudesta käsittelee digitaalisuuden vaikutuksia pakolaistaustaisten aikuisten elämään. Tätä kirjallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, että pakolaistaustaiset henkilöt eivät ole homogeeninen ryhmä.

Suuri osa kirjallisuudesta tarkastelee digitaalisen teknologian tarjoamia mahdollisuuksia kansainväliseen yhteydenpitoon eri maissa oleviin perheenjäseniin sekä ystäviin ([Wilding ym. 2020](#), [Jauhiainen ja Tedeschi 2021](#), [Bacigalupe & Cámara 2012](#), [Nedelcu ja Soysüren 2022](#)). Lapset voivatkin hyödyntää teknologiaa kanavana luoda yhteyksiä toisiin, joilla on sama lähtömaa ([Khvorostianov 2023](#)).

Maahanmuuttaneet nuoret voivat myös saada sosiaalisen median välityksellä tietoa siitä, millaisia tapoja ja normeja näiden uuden asuinmaansa paikalliset ihmiset noudattavat ([Neag 2020](#)). Teknologia voi lisäksi olla keino ylläpitää äidinkielen taitoa, työkalu tunteidensäätelyyn sekä väylä itseilmaisulle ja identiteettityölle ([Khvorostianov 2023](#)).

Maahanmuuttaneiden ja vieraskielisten perheiden lapsilla voi olla kulttuuriin, kielelliseen osaamiseen ja taitoihin liittyviä digitaalisen osallisuuden haasteita ([Kuusisto ym. 2022, 11](#)). Tutkimuksessa on myös tuotu esiin pakolaistaustaisten henkilöiden haasteita liittyen internetissä olevan tiedon etsimiseen ja luotettavuuden arviointiin ([Lloyd 2020](#)), väärälle tiedolle altistumiseen ([Jauhiainen & Tedeschi 2021](#)) sekä palveluiden hyödyntämiseen ([Bletscher 2020](#)).

Myös turvallisuusnäkökulmaa on tutkittu tutkimuksen keinoin. Kuka haavoittuu verkossa -selvityksessä ([Pelastakaa Lapset 2021](#)) havaittiin, että etnisyyden tai kansallisuuden vuoksi vähemmistöön kuuluvat lapset altistuivat merkittävästi enemmän ikäville tapahtumille netissä. Tähän vastaajajoukkoon kuuluvista 30 prosenttia oli kokenut ainakin yhden ikävän tapahtuman netissä, kun kaikilla vastaajilla vastaava luku oli vain 18 prosenttia. Toisin sanoen etniseen tai kansalliseen vähemmistöön kuuluminen lisäsi todennäköisyyttä kohdata mieleen jääviä ikäviä asioita, ja luku oli 57 prosenttia suhteessa koko aineistoon. Vastaavasti [Savimäen ja kumppanien \(2018\)](#) tutkimuksessa ilmeni, että maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret aikuiset kokivat verkkovihasillölle altistumisen keskimääräistä järkyttävämpänä ja ahdistavampana kuin kantasuomalaiset lapset ja nuoret.

On myös tärkeää tarkastella aikuisten digitaitoja, sillä vanhemmalla on tärkeä rooli lapsen digitaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden taitojen karttumisessa. Vuoden 2023 Digi- ja väestötietoviraston toteuttamassa [Digitaitokyselyssä](#) selvitettiin suomalaisten digitalisaatioon liittyviä kokemuksia ja digiosaamista. Vastaajat arvioivat digitaitojaan esimerkiksi sen suhteen, osasivatko he käyttää digilaitteita ja internetiä. Vastausten perusteella kävi ilmi, että suomenkielisistä 36 prosenttia koki tarvitsevänsä apua vähintään usein, kun taas arabiankielisistä osuus oli 55 prosenttia. Arabiankielisistä vastaajista kuitenkin yli 90 prosenttia ja suomenkielisistä 82 prosenttia uskoi pärjäävänsä vähintään hyvin digikehityksen mukana tulevan viiden vuoden aikana.

Tämän selvityksen kirjoittamishetkellä ei kuitenkaan löydetty tutkimustietoa siitä, miten maahanmuuttaneet vanhemmat kokevat lastensa digilaitteiden käytön ja millaisia laitteiden käyttöön liittyviä käytänteitä perheissä on. Myöskään vanhempien digitaaliseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvistä tiedon ja tuen tarpeista ei ollut tietoa. Tämä havaittu tiedonpuute toimi tarkemman selvityksen toteuttamisen pohjana.

Haastattelut ja aineiston kuvaus

Haastattelimme selvitykseen kymmentä Suomeen muuttanutta vanhempaa. Haastattelukutsussa etsittiin Suomeen muuttaneita arabiankielisiä henkilöitä, joilla on 8–12-vuotiaita lapsia. Haastattelukutsua jaettiin Pelastakaa Lasten arabiankielisiä perheitä tavoittavissa sosiaalisen median kanavissa. Tämän lisäksi Pelastakaa Lasten arabiankielinen työntekijä levitti kutsua omissa verkostoissaan, antoi lisätietoa haastattelusta kiinnostuneille sekä oli käytännön apuna haastatteluajankohtien sopimisessa. Ennen haastatteluja haastattelurunko testattiin kohderyhmään sopivan arabiankielisen haastateltavan ja tulkin kanssa. Testauksen tarkoituksena oli varmistaa, että haastattelukysymykset olivat ymmärrettäviä ja selkeitä.

Haastattelut toteutettiin joulukuun 2023 ja tammikuun 2024 aikana. Haastattelut järjestettiin etäyhteydellä, ja haastatteluihin osallistui haastateltavan sekä Pelastakaa Lasten työntekijöiden lisäksi arabian kielen tulkki. Kaikki haastateltavat olivat naisoletettuja ja iältään 20–50-vuotiaita. Haastateltavat olivat lähtöisin Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta. Haastateltavien Suomessa oloaika vaihteli vajaasta kolmesta vuodesta 14 vuoteen, ja he olivat asuneet Suomessa keskimäärin kahdeksan vuotta. Arabia oli yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikkien haastateltavien äidinkieli sekä kieli, jota he puhuivat lastensa kanssa kotona. Kolmessa perheessä puhuttiin lasten kanssa useampia kieliä, kuten arabiaa, englantia, suomea ja kurdia. Kaikilla haastateltavilla oli vähintään kaksi lasta, ja lapset olivat eri-ikäisiä. Koska selvityksemme kohderyhmäksi oli rajattu 8–12-vuotiaiden lasten arabiankieliset vanhemmat, pyysimme haastateltavia keskittymään vastauksissaan vain tähän ikäryhmään, vaikka heillä olisi myös muun ikäisiä lapsia. Kohderyhmän ikäisiä lapsia perheissä oli yleensä vain yksi, kahdessa perheessä kaksi.

Haastattelut litteroitiin suomeksi suomenkielisen tulkkauksen pohjalta. Vaikka osa haastateltavista kertoi haastattelun toteuttamisen onnistuvan suomeksi, toteutettiin kaikki haastattelut arabiaksi, jotta haastateltaville mahdollistettiin vastaaminen heidän omalla äidinkielellään. Osallistujia informoitiin haastattelun alussa haastattelun käytännöistä, heidän anonymiteetistaan sekä haastattelujen tarkoituksesta. Haastateltaville painotettiin, että he saivat jättää vastaamatta mihin tahansa kysymykseen haastattelun aikana.

Haastattelun alussa kysimme perustietoja haastateltavasta, kuten haastateltavan ikä, maa, josta haastateltava on muuttanut Suomeen, Suomessa asuttu aika, lasten lukumäärä sekä lasten kanssa kotona puhuttava kieli tai kielet. Haastateltavilta ei kysytty heidän mahdollisesta turvapaikanhakijatai pakolaistaustastaan, sillä nämä voivat olla hyvin henkilökohtaiseksi koettuja asioita ja saattavat nostaa kynnystä osallistua haastatteluun tällaisten ryhmien edustajana. Haastattelussa ei myöskään kysytty, missä maassa/maissa heidän lapsensa olivat syntyneet.

Haastattelu koostui neljästä osiosta. Ensimmäinen osio käsitteli lasten digitaalisten laitteiden käyttöä, lasten digilaitteiden käytön koettuja hyviä puolia sekä huolia ja vanhempien ajatuksia siitä, onko digitaalisten laitteiden ja internetin käyttö turvallista lapsille. Toinen osio käsitteli perheen yhteistä digiarkea, digilaitteisiin liittyviä sääntöjä sekä lasten digilaitteiden käytön valvontaa. Kolmas osio keskittyi kartoittamaan haastateltavien ja yleisesti arabiankielisten perheiden mahdollisia tiedon ja tuen tarpeita liittyen lasten digilaitteiden käyttöön. Lopuksi kysimme, missä muodossa ja kielellä tiedon tai tuen tulisi olla sekä mistä Suomessa asuvat arabiankieliset perheet löytäisivät tiedon helpoiten.

Haastattelujen tulokset

Tässä osiossa esittelemme haastattelun tuloksia. Haastateltavista käytetään nimitystä haastateltava tai vanhempi. Useiden lainausten kieliasua on lyhennetty ja muokattu selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi. Lainauksia muokatessa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, ettei haastateltavan alkuperäinen sanoma muuttuisi.

Digilaitteiden käytöstä yleisesti

Saadaksemme tarkempaa kuvaa lasten digitaalisten laitteiden käytöstä kysyimme haastattelun alussa, mitä digilaitteita haastateltavien lapset käyttävät ja mitä nämä tekevät laitteilla.

Kaikki haastateltavat kertoivat lastensa käyttävän digilaitteita. Tavallisimmat lasten käyttämät laitteet olivat televisio ja puhelin. Yhtä lasta lukuun ottamatta kaikki lapset katsovat televisiota, ja yli puolet lapsista käyttää puhelinta ja tablettia. Osa lapsista käyttää arjessaan myös tietokoneita, älykelloja sekä pelikonsoleita.

Vanhempien mukaan lapset käyttävät laitteita erityisesti lastenohjelmien ja -elokuvien katsomiseen. Lapset myös pitävät yhteyttä vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja kavereihinsa digilaitteiden avulla. Tämän lisäksi laitteita käytetään viihde- ja oppimistarkoituksessa pelaamiseen ja opiskeluun.

Digilaitteiden koetut hyödyt

Halusimme kartoittaa, minkälaisia koettuja hyötyjä lasten digilaitteiden käytöllä on vanhempien mielestä. Seuraavissa luvuissa esittelemme teemoitettuna vanhempien esittämiä ajatuksia ja pohdintoja lasten digilaitteiden käyttöön liittyvistä hyödyistä.

UUSIEN TIETOJEN JA TAITOJEN OPPIMINEN

Vanhemmat kokivat digilaitteiden käytöllä olevan useita positiivisia vaikutuksia erityisesti lasten uusien tietojen ja taitojen oppimiseen ja omaksumiseen. Digilaitteiden avulla lapset olivat saaneet vanhempiensa mukaan uutta tietoa, oppineet useita hyödyllisiä taitoja, kuten piirtämistä, sekä kartuttivat nykyarjessa tarvittavia tärkeitä tietoteknisiä taitoja. Digilaitteiden käyttö ja erilaiset ohjelmat ja pelit tukivat myös koulunkäyntiä, ja niiden avulla lapset opettelivat esimerkiksi matematiikkaa ja maantietoa. Eräs vanhempi kertoi lapsensa oppineen digilaitteiden avulla jo ennakkoon sellaisia asioita, joita ei ollut vielä opetettu koulussa. Yksi vanhempi myös nosti esiin, miten netin avulla lapset pääsevät laajentamaan perspektiiviään sekä oppimaan sellaisia uusia asioita ja näkökulmia, joita he eivät saisi pelkästään vanhempiensa kautta.

"Lapsi on saanut paljon uutta tietoa: hän oppii paljon ja jatkuvasti, hänellä onkin kehittynyt paljon tieteen tietovarastoja ja hän myös osaa maantieteellisiä asioita. --- Hän katsoo ohjelmia englanniksi, niin myös englannin kielen taito on kehittynyt. Matematiikassa olen huomannut, että digilaitteiden käyttö on ollut hyvää ennakkotietoa esimerkiksi koulua varten. Koulussa on huomattu, että hän osaa koulussa opetetut asiat ikään kuin ennakkoon."

KIELITAIDON VAHVISTAMINEN

Useat vanhemmat kertoivat, miten digilaitteilla on tärkeä rooli lapsen äidinkielen sekä muiden kielten opettelussa, ylläpidossa ja vahvistamisessa. Yli puolet vanhemmista koki, että lapsi pystyy oppimaan ja kehittämään kielitaitoaan ja sanavarastoaan digilaitteiden avulla. He mainitsivat muun muassa

suomen, englannin ja arabian kielitaitojen karttumisen. Huomioitavaa oli, miten kolme vanhempaa nosti esiin, miten arabiankielisten ohjelmien ja digisisältöjen kuluttaminen auttaa tukemaan lapsen äidinkielen vahvistumista. **Digilaitteiden avulla lapsi pystyy vahvistamaan äidinkieltään eli arabiaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja ympäristöissä, joissa lapsella ei muuten ole laajasti mahdollisuuksia kehittää äidinkielen taitoaan.**

"Katsomalla jotain tiettyjä arabiankielisiä ohjelmia lapsi myös tukee sitä äidinkieltä, mitä ei muuten tule ehkä harjoiteltua näin Suomessa asuessa."

"Digitaalisten laitteiden käyttö kehittää myös kielitaitoa. Esimerkiksi saatan joskus pistää arabiankielisiä lastenelokuvia tai -ohjelmia pyörimään, jotta sitten lapset pääsevät kehittämään arabian kieltä."

SOSIAALISET SUHTEET JA YHTEYDENPITO

Moni vanhempi koki, että laitteiden avulla lapset voivat kehittää sosiaalisia taitojaan sekä olla yhteydessä perheenjäseniin, ystäviin sekä kaukana asuviin sukulaisiin. Eräs vanhempi kertoi, miten digilaitteet mahdollistavat lapselle yhteydenpidon kaukana asuviin sukulaisiin: videopuhelut mahdollistavat lapselle monipuolisen yhdessä tekemisen, kuten kokkailun ja videoiden kuvaamisen. Toinen vanhempi kertoi lapsen sosiaalisten taitojen kehittyneen digilaitteiden avulla; lapsi oli opetellut piirtämään digilaitteita käyttäen ja innostunut taiteilemaan perheenjäsenilleen ja ystävilleen kortteja. Tämän lisäksi digilaitteet voivat tarjota vanhemman mielestä lapselle tapoja olla yhteydessä muihin ihmisiin lapsen ollessa yksin.

"Minulla on tyttö [Lähi-idän maassa], hän on naimisissa ja hänellä on nelivuotias lapsi, minun lapsenlapseni. He aina soittavat toisilleen, he ovat kaukana toisistaan ja haluavat puhua keskenään. He kokkaavat ja kuvaavat yhdessä. Ja sanoinkin, että perheemme pienin on joskus yksin, niin digilaitteet ovat tavallaan sellainen tapa, minkä kautta hän voi lähestyä esimerkiksi ystävää."

DIGILAITTEET ERITYISLAPSEN TUKENA

Yksi haastateltavista kertoi olevansa erityistarpeisen lapsen vanhempi ja täsmensi tarkastelevansa haastattelukysymyksiä kyseisestä positioista käsin. Vanhempi kertoi, että digilaitteiden käyttäminen palkkiona on lapsen laitteiden käytön positiivinen puoli. Vanhemman mukaan lapsen digilaitteiden käyttöä on pitänyt rajoittaa, mutta lapsi saa palkinnoksi lisää laitteilla käytettävää aikaa, kun hän onnistuu tunteiden säätelyssä, missä hänellä on vaikeuksia.

"En puhu ihan kaikista lapsista yleisesti, mutta lähinnä erityistukea tarvitsevien lasten kohdalla digitaaliset laitteet ovat toimineet ikään kuin tämmöisenä osana sellaista palkintokeinoa. Eli kun lapsella on tunteiden säätelyssä haasteita tai vaikeuksia ja muutenkin puhevaikeuksia ja muuta, niin digilaitteiden käyttö on toiminut ikään kuin palkintona hänelle aina välillä. --"

Huolia ja pelkoja – digilaitteiden käytön negatiivinen puoli

Kysyimme vanhemmilta myös siitä, mitä huolia ja ongelmia lasten digilaitteiden käyttöön liittyy. Osa vanhemmista tarkasteli kysymystä omien lastensa digilaitteiden käytön näkökulmasta, osa pohti kysymystä yleisellä tasolla. Seuraavaksi tarkastelemme vanhempien yleisimpiä huolia.

LAITTEIDEN LIIKAKÄYTÖN NEGATIIVISET SEURAUKSET

Puolet vanhemmista oli huolissaan laitteiden liiakäytöstä, sillä vanhemmat peläsivät lasten(sa) jäävän riippuvaisiksi tai ”koukkuun” laitteisiin. Laitteiden liiakäyttö ei ollut pelkästään yksittäinen ongelma, vaan sen nähtiin linkittyvän useisiin negatiivisiin seurauksiin, kuten lapsen keskittymisvaikeuksiin ja vuorovaikutushaasteisiin. Vanhempien asettamat rajat nähtiinkin tärkeinä digilaitteiden liiakäytön ehkäisemisessä. Tärkeäksi koettiin myös se, että lapsella on arjessa myös laitteetonta aikaa.

”Sellainen ongelma, jonka pelkään kohtaavani, on juuri se, että lapsi jää riippuvaiseksi niistä laitteista tai että hän jää koukkuun. Juuri esimerkiksi ajankäyttö, aikarajat, ne ovat tärkeitä olla olemassa. -- Ikään kuin myös se, että sitten on aikaa – mitä voi tehdä ilman niitä laitteita.”

Neljä haastateltavaa koki laitteiden liiakäytön heikentävän lasten keskittymiskykyä. Muutama vanhempi totesi, miten heidän mielestään laitteiden käyttöön menee turhaa aikaa lapsen tärkeämpien velvollisuuksien, kuten läksyjen tekemisen, oppimisen ja kouluun keskittymisen, sijasta. Yksi vanhempi nosti esiin kokemuksensa siitä, miten lapset eivät yleisesti ottaen ole ollenkaan tietoisia ympäristöstään ja ”ulkoisesta maailmasta”, koska he ovat niin keskittyneitä laitteisiinsa. Toinen haastateltava avasi digilaitteiden liiakäyttöön linkittyviä huoliaan monisanaisesti ja koki liiakäyttöön liittyvän useita ongelmia ja riskejä, kuten altistumista lapsen ikä- ja kehitystasolle sopimattomalle sisällölle ja liiallista uppoutumista digitaalisiin ympäristöihin.

” *”No jos puhutaan jatkuvasta käytöstä, niin siihen liittyy paljon ongelmia ja riskejä. Muun muassa keskittymisvaikeudet voivat kehittyä liiallisen käytön myötä. Lisäksi vastaan voi tulla sellaista sisältöä, mikä ei ole lapsille heidän iälleen sopivaa. Ja se voi tosiaan vaikeuttaa keskittymistä muutenkin yleisesti sekä koulussa että arjessa. Lisäksi jos lapsi on liikaa digitaalisella laitteella, hän ei välttämättä pysty enää olemaan oma itsensä, vaan hänen ajatuksensa pyörivät aina niissä ohjelmissa, mitä hän katsoo.”*

Laitteiden runsas käyttö vaikutti vanhempien mukaan keskittymiskyvyn lisäksi negatiivisesti myös lapsen käyttäytymiseen ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Neljä vanhempaa käytti hieman eri termejä kuvatessaan sosiaalisuuteen liittyviä kielteisiä vaikutuksia, ja he puhuivat lapsen eristäytymisestä, sisäänpäin kääntymisestä, syrjäytymisestä ja vuorovaikutustaitojen heikkenemisestä digilaitteiden liikakäytön takia. Kaksi vanhempaa jopa totesi, miten laitteiden käyttö voi aiheuttaa autismia tai autismin esiasteita. Toinen koki autismin johtuvan juuri laitteiden liikakäytöstä, toinen taas uskoi sen johtuvan netissä olevasta haitallisesta materiaalista. Pahimmillaan liikakäyttö aiheutti erään vanhemman mielestä lapsen puheen viivästymistä siitä syystä, että lapsi ei ollut tarpeeksi vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa laitteiden käytön takia.

” *”Lisäksi laitteiden liikakäyttö heikentää vuorovaikutustaitoja eli vaikuttaa myös hänen vuorovaikutukseensa muiden ihmisten kanssa, sosiaaliseen elämään ja suhteisiin. -- joillekin lapsille voi tulla jopa ihan puhevaikeuksia, tai ylipäätään puhuminen saattaa ikään kuin viivästyä sen takia, että ei tarvitse puhua itse, vaan katsoo liikaa niitä ohjelmia. Sitä vuorovaikutusta ei ole sitten niin paljon ympäröivän ympäristön kanssa.”*

Osa vanhemmista koki huolta digilaitteiden liikakäytön negatiivisista terveysvaikutuksista.

Lähes puolet vanhemmista mainitsi digilaitteiden negatiiviset vaikutukset näkökykyyn. Muutama haastateltava koki laitteiden (liika)käytöllä olevan negatiivisia vaikutuksia aivojen ja puheen kehitykseen sekä fyysiseen terveyteen esimerkiksi niskaongelmien muodossa.

” *”No lähinnä esimerkiksi fyysiset ongelmat tai tällaiset huonot puolet. Sellaiset vaikutukset, mitkä kohdistuvat vaikka silmään, näköön ja niskan asentoihin.”*

Erityislapsen vanhempi koki digilaitteiden liikakäytön johtaneen siihen, että hänen lapsensa on ”jäänyt koukkuun” digilaitteisiin. Haastateltava käsitteli laitteiden liikakäyttöä erityistukea tarvitsevan lapsen vanhemman roolista käsin ja totesi, miten erityistarpeilla lapsilla on hänen mukaansa taipumusta itsepäisyyteen, mikä osaltaan vaikuttaa negatiivisesti laitteiden liikakäyttöön.

” *”Riippuvuus, se että jää koukkuun niihin laitteisiin ja varsinkin erityisryhmän lapsilla se itsepäisyys on iso ongelma. Tai sillä ylipäätään on iso rooli, se on niin iso osa sitä käyttäytymistä, niin on ollut paljon haasteita tai vaikeuksia just sen suhteen.”*

TURVALLISUUSUHAT VANHEMPIEN HUOLENA

Vanhemmat kertoivat, että lasten digilaitteiden käyttöön liittyy useita turvallisuushkia. **Puolet vanhemmista oli huolissaan haitallisista sisällöistä, joille lapset voivat altistua digilaitteilla.** Haitalliseksi sisällöksi koettiin lapsille sopimattomat ohjelmat, pelit ja mainokset. Muina turvallisuushkina mainittiin hakkerointiin ja tietoturvaluuteen liittyvät uhat. Haastateltavat painottivatkin useaan otteeseen haastattelujen aikana, miten tärkeää vanhempien on valvoa ja seurata lastensa laitteiden käyttöä juuri turvallisuussyistä.

Kaksi vanhempaa totesi, miten nykyajan digitaaliset ympäristöt vaikeuttavat lapsen suojelua ja valvontaa. Pelko linkittyi esimerkiksi huoleen siitä, että lasten kieli- ja teknologiataidot ovat edistyneempiä kuin vanhempien, mistä syystä vanhemmilla ei ole tietoa ja osaamista ymmärtää lasten digiarkea, heidän käyttämiään alustoja ja sitä kautta tukea lasten turvallista netin käyttöä.

Yksi vanhemmista kertoi, miten hänen ystävänsä ovat tukeutuneet hänen kieli- ja teknologiataitoihinsa yrittäessään ymmärtää, mitä heidän lapsensa kohtaavat netissä.

”On kaksi asiaa, mitkä minua huolettavat - - lasten taso teknologiassa on paljon korkeampi kuin vanhempien. Toinen asia on, että lapset käyttävät ihan eri ohjelmia kuin mitä me aikuiset käytämme. Me vanhemmat emme tiedä emmekä tunne näitä ohjelmia - - minulla on esimerkiksi ystäviä, heillä on jopa vaikea oppia kieltä. He laittavat minulle paljon viestiä ja kysyvät, että mitä tämä [henkilö] kirjoittaa minun pojalleni, mikä tämä ohjelma on - - se on pelottava asia, koska heillä ei ole tietoa, ymmärrystä eikä osaamista --.”

Eräs vanhempi kuvasi tilannetta, jossa lasten ja aikuisten roolit ovat ikään kuin vaihtuneet: lapsella on huoltajaansa vahvemmat teknologiataidot, eikä huoltajalla ole enää tästä syystä samanlaista auktoriteettia valvoa lapsen digiarkea. Tämä voi vanhemman mukaan aiheuttaa ristiriitoja ja ongelmia perheessä.

”Heillä [lapsilla] on se kännykän käyttö: lapset tekevät omia päätöksiä ja he eivät kysy vaikka isältä eivätkä kuuntele tai ota huomioon sitä isän tai vanhemman mielipidettä. -- tulee tämä kännykkä ja tämä lasten omat päätökset, mihin ei oteta vanhempia mukaan. Se tuo ongelmia ja riitoja kotiin. Tästä tulee semmoinen tilanne, että kun lapsi on vahvempi teknologian tasossaan niin tavallaan, kun se isä ei tiedä, mutta lapsi tietää, niin siitä lapsesta tulee se iso ja siitä isästä tulee niin kun se pieni, tavallaan, että siinä roolit vaihtuvat perheessä.”

Lisäksi huolta toi se, miten lasten altistumista ikä- ja kehitystasolle sopimattomille sisällöille on haastavaa seurata ja valvoa sosiaalisen median palveluiden toimintalogiikan takia sekä lapsen ikävaiheeseen kuuluvan luontaisen uteliaisuuden takia. Huomioitavaa on, että puhuessaan sopimattomasta sisällöstä vanhemmat eivät täsmentäneet, mikä tekee materiaalista sopimatonta. Haitalliseen materiaaliin viitattiin lasten ikä- tai kehitystasoon sopimattomana, ”vahinkoja” aiheuttavana, ”epäsopivana”, väkivaltaa sisältävänä tai aggressiivisena.

”-- kun lapsi skrollaa [videoita] eteenpäin, niin vastaan voi tulla semmoisia muitakin videoita ja niiden seuraaminen tai valvominen ei ole niin helppoa välttämättä. Ja sitten voi semmoista kommenttia tulla vastaan, mikä ei ole hänelle sopivaa, varsinkin kun he ovat just tämmöisessä ikään kuin herkässä tai kriittisessä iässä, missä sitä uteliaisuutta on paljon. Varsinkin kun tulee jotain uutta, niin helposti huomio kiinnittyy siihen, jolloin myös sitten valvominen, seuranta ja kontrolli ylipäätään on haastavampaa siinä vaiheessa.”

Kiinnostavasti vain yksi haastateltava toi esiin, miten sisältöjen epäsopivuus linkittyy kulttuuriseen kontekstiin. Vanhemman mukaan tietyt asiat ovat hänelle merkityksellisempiä kuin sisällöntuottajille, joita lapsi seuraa digilaitteilla. Vanhempi sanoi kertovansa lapselleen niistä asioista, jotka eivät hänen mielestään ole sopivia heidän kulttuurisessa kontekstissaan, vaikka ne tulkittaisiin muualla sopiviksi. Vanhempi ei antanut tarkempia esimerkkejä kulttuurisesti epäsopivasta sisällöstä.

”– tosiaan kun jokaisella meistä on oma kulttuuri, niin sen takia mä saatan just joskus sisällöstä keskittyä johonkin tiettyihin asioihin, jotka ovat mulle merkityksellisempiä kuin vaikka sille sisällöntuottajalle. Niin sen takia, vaikka asutaankin siis toisessa maassa ja [Suomessakin] on oma kulttuurinsa, niin mä silti korostan välillä sellaisia asioita, mitkä ei ole meidän kulttuurille sopivia ja mitkä olisi ehkä muualla sitten sopivia.”

Perheiden digiarki – yhteistä tekemistä, sääntöjä ja valvontaa

Selvityksen tarkoituksena oli myös saada lisää tietoa arabiankielisten perheiden digiarjesta: mitä perheet tekevät laitteilla, miten ja mistä teemoista laitteiden käytöstä mahdollisesti keskustellaan sekä minkälaisia sääntöjä ja valvontaa perheiden digiarkeen sisältyy.

Perheiden digiarki vaikutti vanhempien kertomusten mukaan suhteellisen yhdenmukaiselta median käytön suhteen. Yhtä perhettä lukuun ottamatta kaikissa perheissä katsotaan yhdessä televisiosta elokuvia ja/tai lastenohjelmia. Lähes puolet kertoi pelaavansa pelejä yhdessä, ja kolme vanhempaa kertoi käyttävänsä digilaitteita lapsen opiskelun tukena. Muutama vanhempi kertoi käyttävänsä laitteita yhdessä lasten kanssa soittaessaan sukulaisilleen videopuheluita. Seuraavaksi esittelemme perheiden tarkempia kokemuksia ja ajatuksia digiarjesta, säännöistä sekä valvonnasta.

DIGILAITTEISTA KESKUSTELU JA DIGIARJEN SÄÄNNÖT

Jokainen haastateltava kertoi keskustelelevansa lastensa kanssa digilaitteiden käytöstä. Lähes puolet mainitsi keskustelujen liittyvän puhelimen käyttöön. Yleisimpiä keskustelunaiheita olivat nettiturvallisuus, laitteiden käyttöön liittyvät hyvät ja huonot puolet, lapsille sopimaton sisältö sekä laitteiden vaikutukset hyvinvointiin, kuten liikakäytön kielteiset vaikutukset. Vanhemmat kertoivat antavansa lapsilleen neuvoja sekä keskustelelevansa digilaitteisiin liittyvistä rajoituksista sekä säännöistä. Moni kertoi, että aiheesta puhuttiin perheessä paljon, ja avoin sekä rehellinen keskustelu aiheesta koettiin tärkeänä, jotta lapsi ei saa väärää tietoa.

”Kyllä kannattaa aina kommunikoida ja selittää lapsille, miksi me tehtiin näin ja mihin me tarvitaan tätä sovellusta tai laitetta -- vanhemman kannattaa aina vastata lapselle, kun lapsi kysyy. Ja jos vanhemmat eivät anna oikeaa vastausta, lapsi menee hakemaan sen vastauksen muualta. Voi olla, että hän saa väärän vastauksen tai väärää tietoa. Ja se pahentaa koko tilannetta, sen takia vanhemman kannattaa olla aina rehellinen ja puhua rehellisesti lapsen kanssa.”

Vanhempien mielipiteet jakautuivat sen mukaan, kokivatko he keskustelun laitteiden käytöstä lastensa kanssa helpoksi. **Lähes puolet haastateltavista koki, että säännöistä oli helppo puhua lapselle.** Osa vanhemmista kertoi, miten tärkeää on kertoa lapselle ymmärrettävästi sääntöjen ja rajoitusten tarkoituksesta.

” *”On helppoa. On vaan puhuttava heidän kanssaan ja heidän on ymmärrettävä, että kyse on vaarallisesta lajista. Lasten täytyy ymmärtää, että minkä takia on tärkeää, että käytetään digilaitteita oikein.”*

Muutama vanhempi totesi suoraan, ettei laitteiden käytöstä ole helppo puhua lasten kanssa. Yksi vanhemmista vetosi lapsen luonteeseen ja kertoi, miten lasta on vaikeaa ”vakuuttaa ja uskotella”. Toinen kertoi myös kohtaamistaan haasteista, mutta pohti, että keskustelemalla lapsen kanssa ja perustelemalla asiat tämä ”oppii hahmottamaan ja ymmärtämään kokonaisuuden”.

” *”Toki se suostuttelemineen on alussa hyvin haastavaa tai se, että saadaan heidät hyväksymään sen tilanteen. Mutta sitten jatkuvalla selittämällä, puhumisella ja esittämällä ne kaikki ongelmat sekä ne riskit, mitkä liittyvät laitteiden käyttöön, niin se sitten pikkuhiljaa auttaa tilannetta, jolloin lapset myös tiedostavat, että minkä takia tehdään nyt vaikka näin --”*

Vanhemmat kertoivat useista säännöistä, joita he olivat asettaneet lasten digiarkeen. Yhtä vanhempaa lukuun ottamatta kaikki haastateltavat kertoivat, että lapsille oli asetettu aikarajat digilaitteiden käyttöön. Rajoitukset liittyivät päivittäiseen ruutuaikaan tai kellonaikaan, jonka jälkeen lapsi ei saa enää käyttää laitteita. Muutama vanhemmista rajoitti laitteiden käyttöä siten, ettei lapsi saanut käyttää niitä ennen velvollisuuksiensa, kuten läksyen ja kotitehtävien, hoitamista. Osalla perheistä oli myös sääntöjä, jotka linkittyivät lapsen sisarusten aikatauluihin. Tiettyä sisältöä ei saanut katsoa nuoremman sisaruksen ollessa läsnä tai ruutuaika suunniteltiin siten, että perheen lapsilla oli mahdollisuus vuorotella laitteiden käyttöä.

Yli puolet vanhemmista kertoi, että säännöistä on sovittu yhdessä lapsen kanssa. Kolme haastateltavaa koki, että lasten on ollut helppo noudattaa sovittuja sääntöjä. Puolet kuitenkin kertoi lapsen vaikeudesta noudattaa sääntöjä. **Vanhemmat nimesivätkin useita syitä sääntöjen noudattamisen vaikeuteen: lapsi turhautui, kun ei saanut käyttää laitteita illalla, tai vaihtoehtoisesti hän vastusti, uhmasi tai ei ymmärtänyt sääntöjä.** Yksi vanhemmista täsmensi, että vaikka säännöistä on helppo puhua, on eri asia, onko lasten helppo ymmärtää ja noudattaa sääntöjä. Tämä vaatii vanhemman mukaan runsaasti keskustelua ja samojen asioiden toistoa.

Muutama haastateltava koki, että keskustelu säännöistä oli aiemmin ollut haasteellista, mutta ajan myötä lapsi oli tottunut niihin. Kaksi vanhempaa pohti, että keskustelu säännöistä ei ole aina ollut helppoa. Keskustelua vaikeutti esimerkiksi vanhemman kokemus siitä, että sääntöjen taustalla olevia syitä on ollut haasteellista selittää lapselle, sillä tämä voi esittää vasta-argumentteja vanhemmalle tai ei vakuutu vanhemman selityksistä.

” *”Kyllä sääntöjen noudattaminen sujuu, mutta toki alkuun on ollut haasteita. - - Lapsi saattoi turhautua nopeasti ja kysyä, että minkä takia me mennään aikaisin nukkumaan tai minkä takia me emme saa enää katsoa televisiota, kun on vasta kello näin vähän -- Pikkuhiljaa olen huomannut, että lapset ovat oppineet, että tämä on parhaaksi tai että ne tietää, että on fyysisen, henkisen ja sosiaalisen terveyden kannalta parempi näin.”*

Erityistukea tarvitsevan lapsen vanhempi kertoi, että hänen lapsellaan on keskivertoa pidempi ruutuaika. Ratkaisuun oli päädytty moniammatillisen tiimin yhteisellä päätöksellä, sillä laitteiden nähtiin tuovan sen verran positiivisia asioita lapsen elämään. Aiemmin tulosten esittelyn yhteydessä nostimme esiin, miten kyseisen lapsen kohdalla digilaitteita käytettiin palkintona. Laitteiden käyttöön liittyi palkitseminen myös kahdessa muussa perheessä. Toisessa perheessä lapsi sai palkinnon, jos käytti vähemmän aikaa laitteilla. Toisessa perheessä lapsi taas sai lisää ruutuaikaa hyvistä kouluarvosanoista sekä koulutehtävien sekä kotitöiden tekemisestä.

VANHEMMAN VALVOVAN SILMÄN ALLA – TURVALLISUUTTA VALVONNAN KEINON

Kysyimme vanhemmilta, kokivatko he digitaalisten laitteiden käytön ja internetin turvallisiksi lapsille. Yli puolet vanhemmista koki, että lapsen digilaitteiden käyttö ja internet ovat turvallisia lapsille siinä tapauksessa, jos vanhempi valvoo lapsen laitteiden käyttöä. Neljä haastateltavista oli taas sitä mieltä, että internet ja laitteiden käyttö eivät ole turvallisia valvonnastakaan huolimatta. Vanhemmat esittivät useita turvallisuushuolia, kuten lapsille sopimaton sisältö, tuntemattomien aikuisten läsnäolo pelialustoilla, huijaukset ja hakkerointi. Vain yksi vanhemmista mainitsi eksplisiittisesti huolenaan aikuiset, joiden seksuaaliset ajatukset kohdistuvat lapsiin.

Kaikki haastateltavat kertoivat valvovansa lastensa laitteiden käyttöä. Valvomisen taustalla oli muun muassa vanhemman halu varmistaa, että lapsi kulutti ikätasolleen sopivaa sisältöä, sekä seurata lapsen ruutuaikaa ja sivuja, joilla lapsi vieraili. **Vanhemmilla oli käytössään useita toimenpiteitä suojellakseen lapsia netin turvallisuushilta.** Osa valvoi sitä, keiden kanssa lapsi keskusteli laitteiden välityksellä. Muutamalla oli käytössään lapsen puhelimen käytön seurantaan tarkoitettuja sovelluksia, kuten FamilyLink. Muutama kertoi rajanneensa lapsensa YouTube-tilin lapsille suunnattua videosisältöä toistavaan YouTube Kids -palveluun. Valvominen sekä sääntöjen ja rajojen asettaminen koettiin tärkeänä.

”Jos ei ole valvomista, niin se olisi vähän sama asia, kuin että lapsilla olisi koko maailma ikään kuin auki silmien edessä. -- Aina sitä valvomista pitäisi olla, aina on asetettava niitä ruutuaikoja. Niitä turvallisuusongelmia on olemassa, mutta niitä pystyy ikään kuin vähentämään sillä valvonnalla tai seuraamalla, että mitä lapsi katsoo, ja juuri esimerkiksi ruutuajalla, ettei se veny liian pitkäksi aikaa se oleskelu laitteilla.”

Osa vanhemmista kertoi valvovansa lasten kuluttamia sisältöjä esimerkiksi asettamalla television kodin yhteisiin tiloihin. Myös yhteisten sääntöjen ja rajojen sekä lapsille sopimattoman sisällön rajaamisen teknologian keinoin koettiin vahvistavan turvallisuutta.

”Digilaitteet ja netti eivät ole turvallisia, mutta juuri seuraamalla olemme pyrkineet ikään kuin pääsemään siihen turvalliseen käyttöön. Meillä on televisio keittiössä ja olohuoneessa, kuulen koko ajan, mitä lapsi katsoo ja mitä hän seuraa. Ja meillä on myös esimerkiksi YouTuben sisältö rajoitettu, niin kyllä yritämme seuraamalla takaamaan se turvallisen käytön.”

Haastateltavat painottivat, miten keskeinen rooli vanhemmilla on lapsen suojelemisessa digiympäristössä tapahtuvilta uhilta. Heidän mukaansa vanhemman pitää valvoa ja seurata lapsen laitteiden käyttöä sekä olla ajan tasalla lapsen digitaalisen arjen tapahtumista. Digitaalinen teknologia ja sen kautta lapselle avautuvat ympäristöt vaativat vanhemmalta valvonnan lisäksi myös tutustumista alustoihin, jotka tarjoavat lapsille sopivaa sisältöä. Useat haastateltavat korostivat moneen otteeseen haastattelun aikana, että valvomisen ja sääntöjen taustalla oli vanhemman tavoite varmistaa lapsen turvallisempi ja hyvinvoiva digiarki.

”Me vanhemmat seuraamme ja haluamme valvoa, mitä tässä tapahtuu, kun nykymaailmassa ei tiedä, kuka on kenen kanssa linjalla ja mitä netissä voi lähettää.”

Yli puolet vanhemmista totesi, että lapsen laitteiden käytön valvomiseen ei liity haasteita. Loput taas kertoivat kohdanneensa haasteita. Yksi haasteista kertonut vanhempi totesi, miten lapsi oli aiemmin vastustanut sitä, että vanhempi halusi lukea lapsen keskusteluita. Vastustus loppui vanhemman mukaan silloin, kun lapsi ymmärsi, että valvomisen taustalla oli vanhemman halu huolehtia lapsestaan sekä saada parempi kuva tämän digiarjesta. Kaksi vanhempaa pohti haasteiden kumpuavan siitä, miten löytää tasapainoa ja yhteisymmärrystä valvontaan.

”

Joo, kyllä on haasteita, ja ne usein liittyvät siihen, kun pitäisi samalla myös antaa sitä omaa tilaa ja omaa rauhaa lapselle ja näin antaa sellainen kuva, että minä luotan häneen. Ja minä aina sanonkin hänelle, että minä luotan sinuun, mutta en luota siihen sisältöön, mitä voi tulla vastaan internetissä.”

Suomessa asuvien arabiankielisten perheiden tukeminen

Tähän lukuun on koottu tuloksia siitä, minkälaista tietoa ja tukea vanhemmat kokivat tarvitsevansa lasten digilaitteiden käytön tukemiseen ja miten he arvioivat löytämänsä tiedon luotettavuutta. Kartoitimme haastateltavien perheiden kokemuksia omista tiedon tarpeistaan sekä siitä, minkälaista tukea heidän mielestään arabiankieliset perheet tarvitsevat yleisesti koskien lasten digitaalisten laitteiden käyttöä. Tämän lisäksi kysyimme, miten kyseinen tieto voisi parhaiten tavoittaa Suomessa asuvat arabiankieliset perheet ja missä muodossa sekä millä kielellä tiedon tulisi olla.

TIEDONHAKU, TIEDON TARPEET JA LUOTETTAVA TIETO

Yli puolet vanhemmista kertoi etsineensä aktiivisesti lasten digilaitteiden käyttöön liittyvää tietoa. Tietoa oli etsitty muun muassa lapsen digilaitteiden käytön rajoittamisesta ja valvomisesta, arkea ja valvontaa helpottavista sovelluksista, lapsille ja perheelle sopivista ohjelmista sekä yleisesti lapsen laitteiden käyttöön liittyvistä teemoista. Vain yksi vastaajista ei ollut etsinyt mitään tietoa aiheesta, mutta kertoi olevansa avoin uudelle tiedolle. Yksi vanhempi ehdotti, että arabiankieliset vanhemmat voisivat saada lisää tietoa siitä, miten digilaitteita voisi hyödyntää lapsen äidinkielen eli arabian vahvistamisessa ja kehittämisessä.

Vanhemmat kertoivat etsivänsä ja saavansa tietoa lastensa digilaitteiden käytöstä ja sen tueksi moninaisista lähteistä internetistä sekä sen ulkopuolelta: nettisivuilta ja tutkimuksista, ammattilaisilta, hakukoneiden kautta, sosiaalisen median kanavista, ystäviltä ja muilta vanhemmilta, järjestöjen ja koulujen tapahtumista sekä virallisten uutispalveluiden kautta. Eräs vanhempi kertoi, miten lasten digilaitteiden käytöstä oli puhuttu koulussa vanhempainillan yhteydessä ja miten nykyteknologia ja digitaalinen maailma huolestuttavat vanhempia.

” *Etsin tietoa Googlesta ja sosiaalisesta mediasta. Esimerkiksi Facebookista saattaa löytää sellaisia ohjelmia tai lähteitä, mitä voi lueskella ja ylipäätään tutkin itse. Luen myös tutkimuksia, joita on tehty tällaisista aiheista, ja lisäksi katson vähän eri ihmisten mielipiteitä, että mitä mieltä he ovat, jotka ovat samassa tilanteessa tai ylipäätään jotka haluavat tietää samoista asioista. Lisäksi kuulen myös asiantuntijoiden näkökulmia, jotka ovat tutkineet ja perehtyneet juuri lasten kehitykseen --”*

Kysyimme vanhemmilta myös siitä, mistä he tiesivät etsimänsä ja löytämänsä tiedon olevan luotettavaa. **Vajaa puolet haastateltavista kertoi analysoivansa löytämänsä tiedon luotettavuutta ja**

olevansa lähdekriittisiä. Monet mainitsivat, etteivät hakeneet tietoa ”mistä vain” tai ”keneltä tahansa”, vaan etsivänsä tietoa, jota kokeneet ja aiheeseen perehtyneet asiantuntijat jakavat. Eräs vanhempi totesi arvioivansa lähteiden luotettavuutta käyttämällä logiikkaa. Toinen vanhempi kertoi käyttävänsä omaa päättelyään lähteiden luotettavuuden arvioinnissa. **Kaksi vanhempaa kertoi kokevansa haasteelliseksi arvioida tiedon luotettavuutta.**

”Itse asiassa se ongelma onkin, että itsekään en ole vielä oppinut luottamaan niihin lähteisiin tai ylipäätään niihin tietoihin, mitä minä saan. Ja enkä myöskään tiedä, että onko vaikka keinoista ja niistä vinkeistä, mitä tulee vastaan, sitten juuri hyötyä lapselle vai sitten enemmän haittaa.”

”TARVITAAN PALJON TUKEA” – TIETOA JA TUKEA ARABIANKIELISILLE PERHEILLE

Lähes kaikki haastateltavat vastasivat haluavansa uutta tietoa tai kokivat olevansa vastaanottavaisia lasten digilaitteiden käyttöön liittyvälle uudelle tiedolle. Digitaalinen maailma koettiin nopeasti muuttuvaksi, minkä vuoksi uusi tieto nähtiin aina tarpeellisena. **Vanhemmilla oli moninaisia tarpeita uudelle tiedolle,** ja he toivoivat lisää tietoa muun muassa netin turvallisesta käytöstä ja riskeistä, rajoittamisesta ja valvomisesta, yksityisyydestä, nettikiusaamisesta, puhelimen hankintaan linkittyvistä kaveripaineista sekä sovellusten ja ohjelmien luotettavuudesta. Yksi vanhempi kertoi, ettei kokenut tiedon olevan vielä ajankohtaista hänen perheessään.

”Joo kyllä haluan lisää tietoa. Aina on pysyttävä ajan tasalla, kun maailma muuttuu ja aina tulee uutta tietoa. On hyvä pysyä ns. muutoksen aallonharjalla, aina on hyvä lisätä sitä tietoisuutta, jolloin osaa myös reagoida uusiin tilanteisiin ja erilaisiin tilanteisiin, mitä ei välttämättä osaa vanhempana kuvitella tai ylipäätään tiedostaa. Esimerkiksi mitä lapsi ajattelee tietyssä iässä, oli kyse murrosiästä tai muusta tällaisesta kriittisestä iästä. Juuri esimerkiksi mitkä kaikki riskit liittyvät WhatsApp-ryhmiin, muihin ryhmiin ja ohjelmiin.”

Kysyimme vanhempien näkemyksiä myös yleisellä tasolla siitä, millaista tukea heidän mielestään Suomessa asuvat arabiankieliset perheet tarvitsevat koskien lasten digitaalisten laitteiden käyttöä. **Lähes kaikki vanhemmat ilmaisivat, että tuelle ja tiedolle on tarvetta arabiankielisten perheiden parissa.** Vanhemmat nostivat esiin useita tiedon tarpeita, jotka liittyivät muun muassa laitteiden parissa vietettävän ajan rajaamiseen, lapsen valvomiseen, ajankohtaisen tiedon lisäämiseen sekä tarpeeseen lisätä tietoa perheiden keskuudessa laitteiden vaikutuksista lapsen terveyteen ja kehitykseen.

”Arabiankieliset perheet tarvitsevat paljon tukea ja tietoisuuden lisäämistä. Heidän on hyvä pysyä ikään kuin ajan tasalla siitä, että mitä muutoksia tapahtuu digitaalisissa ympäristöissä. -- Lapsi kokee itsekin omia henkisiä ja fyysisiä muutoksia, niin sen takia on tärkeää tietää tai ylipäätään tiedostaa, että mitä lapsi kokee netissä, koska lapset eivät mielellään kerro, että mitä he kokevat, jos he vaikka pelkäävät vanhemman reaktiota. --”

Eräissä vanhemmassa herätti huolta arabiankielisten vanhempien valvonnan puute lasten digilaitteiden käytön yhteydessä. Hänen mukaansa jotkut arabiankieliset perheet antavat nuorelle lapselleen puhelimen, mutta eivät valvo sen käyttöä. Tämä voi altistaa haastateltavan mukaan lapsen sopimattoman sisällön näkemiselle ja vaarallisille haasteille.

Kysymys ei osoittautunut täysin yksiselitteiseksi haastateltaville. Eräs vanhempi sanoi suoraan, ettei hän koe luontaiseksi puuttua muiden perheiden asioihin. Hän totesi, miten tuen tarpeet riippuvat todella paljon vanhemmista ja lapsista. Tämän lisäksi muutama haastateltava kertoi, että heidän on vaikeaa ottaa kantaa muiden perheiden tilanteisiin, koska he eivät tiedä tarpeeksi muiden arabiankielisten perheiden tarpeista tai sitä, miten tietoa digilaitteiden käytöstä pitäisi lisätä kaikkien vanhempien, ei pelkästään arabiankielisten perheiden keskuudessa.

”Juuri sitä tiedon lisäämistä yleisesti ottaen -- ei arvioida, että tämä välttämättä koskee ainoastaan arabiankielisiä vaan yleisesti ottaen myös kuitenkin perheitä. -- Junassa saatan huomata, että lapsi saattaa olla pitkiäkin aikoja puhelimella, ja toki edelleenkin ei puhuta nyt vaan siis arabialaisista perheistä vaan muistakin perheistä.”

Yksi haastateltava toi esiin pohdintansa siitä, että kaikilla arabiankielisillä perheillä ei ole välttämättä rahaa hankkia lapsille omaa puhelinta, mistä syystä lapsen lainatessa vanhemman puhelinta on sen käyttöä helpompaa valvoa.

”ARABIALAISILLE ARABIAKSI, SOMALEILLE SOMALIKSI JA HEILLE, JOTKA PUHUVAT SUOMEA, SUOMEKSI”

Kysyimme haastateltavilta, tuottaako kielitaito haasteita lapsen digilaitteiden käytön tukemisessa. Kysymys jakoi vanhempien mielipiteitä. **Valtaosa haastateltavista ei pitänyt kielimuuria haasteena omassa perheessään**, koska lapset saattoivat kuluttaa myös englanninkielisiä tai arabiankielisiä medioita eli kieliä, joita vanhemmat ymmärsivät. Kielimuurin aiheuttamia mahdollisia vaikeuksia ratkaistiin myös teknologian avulla sekä omalla perehtymisellä aiheeseen.

”Kielimuuri tuottaa joskus haasteita, mutta joskus saatan esimerkiksi kääntäjällä kääntää joitain tiettyjä sanoja ja käsitteitä. Ja yritän aina ymmärtää ja vähän tutkia itsekin asiaa, jotta pysyn ajan tasalla.”

Muutama vanhemmista piti kielimuuria haasteena, jos lapsi kulutti muita kuin arabiankielisiä sisältöjä. Myös vanhemman oma kielitaito vaikutti tuen tarpeen kokemuksiin. Eräs vanhempi pohti, miten lapsen tukeminen oli vaikeampaa vuosia sitten, kun vanhemman suomen kielen taito ei ollut yhtä hyvä kuin nykyään.

”Nyt suomen kielen taitoni on tosi hyvä, mutta vaikka joskus viisi vuotta sitten kielitaitoni ei ollut tällä samalla tasolla, että kun lapsi meni [luokka-asteelle], niin oli pakko tavallaan hankkia se puhelin ja sitten tietää, mitä hän tekee, mitä tapahtuu. Ja sitten kun hän sai sen puhelimen, niin tuli niitä kaikkia erilaisia ohjelmia, ja sitten en tiennyt, mitä ne ovat, mitä niissä ohjelmissa tapahtuu ja mitä ne sisältävät esimerkiksi.”

Yksi vanhempi pohti, että kielimuuri ei ollut haaste, jos vanhempi tiesi lapsensa kuluttavan lastenohjelmia. Selityksenä oli se, miten lapsille suunnatut ohjelmat ovat lähtökohtaisesti sellaisia, että lapsen voi antaa katsoa niitä huoletta, vaikka aikuinen ei ymmärtäisi ohjelman kieltä.

”Totta kai kielimuuri tuottaa haasteita, että jos on vaikka isokin kielimuuri välissä, niin totta kai se vaikeuttaa sitä valvomista. Mutta toki jos on selkeästi tällainen lastenohjelma kyseessä ja vaikka se olisikin englanninkielinen tai ylipäätään sen kielinen, mitä vanhempi ei ymmärrä, niin ei pitäisi olla sitten mitään ikään kuin mitä pelätä.”

Huomionarvoista oli se, että **puhuessaan yleisellä tasolla Suomessa asuvien arabiankielisten perheiden tuen tarpeista kielimuuri nähtiin haasteena**. Arabiankielisen tiedon jakaminen arabiankielisille perheille nähtiin tärkeäksi. Yhtä lukuun ottamatta kaikki vanhemmat kokivatkin, että tietoa pitää jakaa henkilön omalla äidinkielellä. Yksi vanhempi ehdotti, että lapsille, jotka olivat syntyneet Suomessa, voitaisiin tarjota tietoa myös suomeksi sen ollessa lapsen vahvin kieli. Haastateltavat painottivat, että myös muille eri kieliryhmiä edustaville maahanmuuttaneille perheille tulisi tarjota tietoa heidän omalla äidinkielellään.

Tiedon tarjoaminen henkilön äidinkielellä mahdollisti haastateltavien mukaan sisällön ja terminologian syvällisemmän ymmärryksen ja teki tiedosta saavutettavampaa ja koulutustasosta riippumatonta. Haastateltavat esittivät myös itsenäisesti ratkaisuja kieli- ja ymmärryserojen vähentämiseksi. Yksi vanhempi kertoi arabian kirjakielen (viralliselta nimitykseltään standardiarabia) olevan ymmärrettävää

suurelle osalle arabiaa puhuvista henkilöistä. Eräs haastateltava mainitsi tulkkauspalvelujen käytön hyvänä tapana mahdollistaa henkilöille tietoa omalla äidinkielellään.

”Arabiankielisissä perheissä kielimuuri on myös haaste käytön valvomisessa. -- kun levitetään oikeaa tietoa, niin se tieto sitten tulisi nimenomaan arabiaksi kuin suomeksi. On paljon sellaisia yksityiskohtia, mitkä ymmärtää paremmin omalla äidinkielellä. Itsellenikin on juuri siten, että saatan ymmärtää joitakin tiettyjä asioita paremmin nimenomaan sillä omalla äidinkielellä, mitä ei välttämättä ehkä osaa käsittää sitten sillä toisella kielellä.”

”Joo tosiaan arabian kielellä sen takia, jotta varmistetaan, että viesti menee varmasti perille kaikille riippumatta heidän koulutustaustastaan ja siitä, että kuinka pitkälle he ovat koulutuksessa päässeet.”

”Esimerkiksi minun kohdallani tiedon tulisi tulla arabiaksi, koska en puhu suomea, sitten se tulee suomella ja siihen arabiankielinen tulkkaus tai arabiankielinen tekstitys. Kyllä se on niin, että arabialaisille arabiaksi, somaleille somaliksi ja heille, jotka puhuvat suomea, suomeksi.”

KASVOKKAISET TAPAAMISET SUOSIOSSA

Kysyimme haastattelun loppupuolella, minkälaisessa muodossa haastateltavien toivoma tieto ja tuki olisi hyödyllistä ja mistä Suomessa asuvat arabiankieliset perheet voisivat löytää helpoiten tietoa lasten digilaitteiden käytöstä.

Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastateltavat mainitsivat kasvokkain tapahtuvat kokoontumiset, koulutukset ja informaatiotilaisuudet parhaimmiksi tavoiksi tavoittaa helposti arabiankielisiä perheitä. Haastateltavien mukaan hyviä tiedonlevityksen paikkoja olivat maahanmuuttaneille perheille luodut yhteisöt ja ryhmät sekä järjestöjen järjestämät tapahtumat. Tiedonjakotilaisuuksiin liittyi selvästi sosiaalinen ulottuvuus, joka nähtiin arabiankielisille perheille sopivana tapana välittää tietoa. Kasvokkaiset tapaamiset mahdollistivat myös keskustelun syntymisen helposti ja vertaistuellisen aspektin.

”Juuri lähinnä sellaiset tilaisuudet, missä päästään kokoontumaan yhdessä, saattavat olla juuri esimerkiksi arabialaisille sopiva muoto. Niin saada se tieto helposti, koska me tykkäämme kokoontua ja olla tällaisissa sosiaalisissa tilanteissa.”

Kasvokkaisten tapaamisten lisäksi haastateltavat mainitsivat webinaarit ja sosiaalisen median kanavat toimivina tiedon jakamisen kanavina. Sosiaalisen median verkostojen kautta voi tavoittaa useita vanhempia helposti. Webinaarit ovat käytännöllisiä muun muassa niiden helppouden takia, sillä niihin pääsee osallistumaan arjen kiireiden keskellä kotoa käsin. Perheiden omilla verkostoilla oli myös yhden vanhemman mukaan tärkeä rooli sosiaalisen median ja kasvokkaisten ryhmätapaamisten kautta omaksutun tiedon leviämisessä.

Lähes puolet haastateltavista koki koulun olevan hyvä paikka levittää tietoa digihyvinvoinnista ja turvallisuudesta lapsille. Haastateltavat mainitsivat kouluvierailut sekä mahdollisuudet opettaa lapsille kyseisiä asioita arabian kielen oppitunneilla. Yksi haastateltava totesi, miten hän kokee lapsensa kuuntelevan enemmän opettajaa kuin vanhempiaan, mistä syystä olisi hyödyllistä levittää tietoa kouluympäristössä. Toinen vanhempi korosti, miten tiedon levityksessä ei pidä keskittyä pelkästään vanhempiin, vaan myös lapsiin. Jos vanhemmalla ei ole niin sanotusti kontrollia tai auktoriteettia lapseen, voi koulu levittää tärkeää tietoa lapselle digilaitteiden käytöstä. Näkökulman esittäneen vanhemman mukaan lapsi voi käyttää hyväkseen vanhempien tietämättömyyttä lastensuojeluun liittyvistä asioista ja uhata vanhempaa (aiheettomasti) lastensuojelulla saadakseen vapauden käyttää digilaitteita halunsa mukaan.

"On tosi tärkeää, että viesti menee suoraan myös lapsille perille. Koska tosiaan tosi usein vanhemmat saattavat ikään kuin menettää kontrollinsa sen takia, että lapset saattavat hyväksikäyttää jotain, mitä he ovat kuulleet, vaikka jostain lastensuojelusta -- sitten he saattavat vaikka uhata sillä. Sitten se vanhempi pelkää ja antaa kaiken vapauden lapselle digitaalisten laitteiden käyttöön liittyen. Ja sitten myös se ehkä se kontrolli, seuraaminen tai valvominen myös kärsivät. --"

Videomuotoiset tai visuaaliset viestinnän muodot koettiin tehokkaammiksi kuin tiedonvälityksen kirjalliset muodot. **Kirjalliset tiedonvälityskanavat, kuten sähköpostiviestit, koettiin hankaliksi** esimerkiksi siksi, että ne on helppo ohittaa. Eräs haastateltava kertoi, miten hän tietää arabiankielisiä perheitä, joilla ei ole jaksamista lukea sähköposteja, joihin ei tarvitse reagoida, tai katsoa opettavia videoita. Toinen haastateltava muistutti, miten tekstimuodossa oleva tukimateriaali on haasteellista heille, joilla ei ole vahvoja digitaalisia taitoja tai luku- ja kirjoitustaitoa.

"ARVOSTAN TOSI PALJON" – HAASTATELTAVIEN VAPAA SANA

Haastattelun lopuksi annoimme haastateltavien kertoa vapaasti, jos heillä oli mielessä vielä jotakin lisättävää haastattelussa läpikäytyihin teemoihin. Puolet haastateltavista kertoi, ettei heillä ollut enää lisättävää.

Yksi haastateltava summasi ajatuksiaan, miten vanhempien pitää hyväksyä nykyelämän puitteet ja todellisuus, jossa "kaikki on tällä hetkellä elektronista". Hänen mielestään digilaitteita ei saisi kieltää lapsilta, sillä ne tukevat oppimista ja ovat tarpeen digitalisoituneessa nyky-yhteiskunnassa. Hän jatkoi todeten, että käytölle pitää kuitenkin asettaa rajat ja lasten pitää myös olla mukana "tässä todellisuudessa", millä haastateltava tulkintamme mukaan viittasi kasvokkain ympäristöihin. Hän painotti, kuinka tärkeää onkin opettaa lapsia käyttämään digilaitteita tasapainoisesti.

Toisella vanhemmalla oli kriittisempi näkemys laitteita kohtaan, ja hän summasi ajatuksiaan todeten, miten hän on sitä vastaan, että nuoret lapset käyttävät digilaitteita. Kaksi vanhempaa painotti toivettaan aikuisille ja lapsille suunnatuista, aiheita käsittelevistä tilaisuuksista.

Yksi haastateltava kertoi kokevansa selvitystyömme tärkeäksi ja kiitti siitä, miten selvityksemme avulla pyrimme saamaan tietoa myös hänen kulttuuristaan ja tarjoamaan tietoa maahanmuuttaneille henkilöille heidän omalla äidinkielellään. Hänen toteamuksesta kiteyttää mielestämme sen, miksi vastaavien selvitysten toteuttaminen on tärkeää jatkossakin, jotta maahanmuuttaneiden perheiden tasapainoista ja turvallista digiarkea voidaan tukea entistä paremmin.

"Mä kiitän teitä paljon ja myös nostan hattua kovasta työstä, mitä olette tehneet ja tulette tekemään. Olen myös tosi tyytyväinen ja arvostan, miten kovasti käytätte aikaa saadaksenne nämä tiedot eri kielillä ja haluatte ymmärtää minun kulttuuriani. Että ei vaan tuoteta tietoa tässä suomalaisessa kulttuurissa, vaan että myös muille, kuten maahanmuuttajille, ja omalla äidinkielellämme. Se on tosi hyvä, ja arvostan sitä tosi paljon."

Pohdinta

Tämän selvityksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten arabiankieliset vanhemmat kokevat lasten digilaitteiden käytön, minkälaista heidän digiarkensa on ja minkälaisia tiedon ja tuen tarpeita vanhemmilla on digilaitteiden käytön suhteen.

Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat näyttäytyivät aktiivisina toimijoina lastensa digiarjessa. Haastateltavat rakensivat puheessaan kuvaa itsestään lastensa hyvinvoinnista ja turvallisuudesta välittävinä digitaalisen ajan vanhempina, jotka toteuttavat suojelemista esimerkiksi rajoittamalla ja valvomalla lasten digilaitteiden käyttöä ja tutustumalla teemaan liittyvään ajankohtaiseen tietoon.

Vanhemmat nimesivät useita lapsen digilaitteiden käytön hyviä puolia ja vaikuttivat olevan kiinnostuneita lasten digitaalisiin ympäristöihin liittyvistä ilmiöistä ja laitteiden mahdollisuuksista esimerkiksi lapsen oppimisen ja kielitaidon vahvistamisessa. Osa vanhemmista koki, että lapselle oli tärkeää mahdollistaa digitaalisia tietoja ja taitoja, koska ne tukevat pärjäämistä digitalisoituvassa maailmassa.

Kääntöpuolena vanhemmat toivat esiin useita huolia digilaitteisiin ja internetiin liittyvistä turvallisuusriskeistä ja alati muuttuvista digitaalisista ympäristöistä, joiden kehityksen perässä vanhemman on vaikeaa pysyä. He kokivat arabiankielisten vanhempien tarvitsevan paljon tukea ja tietoa tukeakseen lasten turvallista ja tasapainoista laitteiden käyttöä. Haastateltavien ajatusten ja huomioiden pohjalta on selvityksen loppuun koottu suosituksia ammattilaisille ja päättäjille. Seuraavaksi tarkastellaan teemoittain selvityksen tuloksia peilaten niitä nykyisen tutkimuksen ja tiedon valossa.

DIGILAITTEIDEN MAHDOLLISUUDET KIELEN, KULTTUURIN JA SOSIAALISTEN SUHTEIDEN KONTEKSTISSA

Arabiankielisillä vanhemmilla oli paljon samanlaisia ajatuksia suomenkielisten vanhempien kanssa digilaitteiden positiivisista vaikutuksista lapsen oppimiseen, tiedon saamiseen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Lapset laitteilla -selvityksessä ([Pelastakaa Lapset 2022](#)) suomenkieliset vanhemmat painottivat digilaitteiden tukevan etenkin englannin kielen oppimista. Vaikka arabiankieliset vanhemmat mainitsivat myös englannin kielitaidon kehittymisen positiivisena asiana, osa arabiankielististä vanhemmista korosti digilaitteiden positiivista vaikutusta juuri lapsen äidinkielen oppimiseen ja vahvistamiseen ympäristöissä, jossa lapsi ei välttämättä muuten pääsisi osaksi arabiankielisiä yhteisöjä.

Äidinkielen kielitaidon vahvistamisen ja ylläpidon lisäksi digilaitteet mahdollistivat arabiankielisille lapsille sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon kaukana asuvien sukulaisten kanssa. Suuri osa aiheeseen liittyvästä tutkimuskirjallisuudesta tarkastelee digitaalisen teknologian tarjoamia mahdollisuuksia kansainväliseen yhteydenpitoon ([Wilding ym. 2020](#), [Jauhiainen & Tedeschi 2021](#), [Bacigalupe & Cámara 2012](#), [Nedelcu ja Soysüren 2022](#)). Tämän lisäksi haastateltavat painottivat, miten tärkeää on tuottaa tietoa kohderyhmän äidinkielellä. Äidinkielellä saatu informaatio tekee tiedosta saavutettavampaa ja mahdollistaa tiedon syvemmän sisäistämisen ja ymmärtämisen.

Opetushallitus (2016) muistuttaa äidinkielen olevan ”sydämen, tunteiden, identiteetin ja ajattelun kieli” sekä painottaa, miten ”Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan”. Äidinkieli onkin tärkeää hallita, sillä se on yhteydessä lapsen kognitiiviseen kehitykseen, sosiaalisiin suhteisiin sekä omaan identiteettiin. Tämän lisäksi äidinkielen taito ennustaa muiden kielten oppimista. Lapsella voi olla useampi kuin yksi äidinkieli, ja arabiankielisen lapsen opiskellessa suomeksi siitä voi myös tulla hänelle luonteva itseilmaisun kieli ([Opetushallitus 2016](#)).

On tärkeää varmistaa, että Suomessa asuvat arabiaa äidinkielenään puhuvat lapset saavat laadukasta opetusta suomeksi sekä tukea arabian kielitaidon vahvistamiseen. **Selvitys onkin osoittanut, että digilaitteet voivat mahdollistaa arabiankielisille lapsille erinomaisia ja turvallisia työkaluja oman äidinkielen ja kulttuurin sekä sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen.**

Tämän lisäksi arabiankielisille perheille tietoa ja tukea tarjoavien tahojen täytyy pitää erityistä huolta **tiedon saavutettavuudesta**: tietoa on hyvä tarjota arabiaksi, keskustelutilanteissa on hyvä olla mukana tulkki tarpeen mukaan ja tietoa kannattaa jakaa arabiankielisiä yhteisöjä tavoittavissa kasvokkaisissa tapahtumissa.

Khvorostianovin (2023) mukaan teknologia voi äidinkielen taitojen vahvistumisen lisäksi tarjota lapsille työkalun tunteidensäätelyyn, itseilmaisuun ja identiteettityöhön. Se voi mahdollistaa monikulttuurisille lapsille tapoja ja työkaluja tutustua omiin yhteisöihin ja kulttuuriperintöihin ([Khvorostianov 2023](#)). Erityistarpeisen lapsen vanhemmaksi identifioitunut vanhempi korostikin laitteiden positiivista vaikutusta lapsen tunteidensäätelyyn.

Haastateltavat vanhemmat eivät nostaneet lasten identiteettityötä esille, mikä voi liittyä selvityksen kohderyhmänä olleiden lasten nuoreen ikään. Nuorempien lasten identiteettityö ei välttämättä ole vielä yhtä merkittävässä roolissa tai näkyvillä vanhempien näkökulmasta kuin esimerkiksi itsenäistyvällä teini-ikäisellä.

Yksikään selvitykseen osallistuneista vanhemmista ei myöskään kertonut, että heidän lapsellaan olisi sosiaalisen median tilejä tai että he käyttäisivät sosiaalista mediaa lukuun ottamatta YouTube Kidsiä, joka on suunnattu alle 13-vuotiaille lapsille. Selvityksen kohderyhmään kuuluvat 8–12-vuotiaat lapset ovatkin alaikäisiä suhteessa useimpien suosittujen sosiaalisen median alustojen ikärajaan, joka on 13 vuotta. On mahdollista, että haastateltavien vanhempien lasten kasvaessa sosiaalinen media

ja digilaitteet voi tarjota heille tukea identiteettityöhön. Vanhemmat esittivät kuitenkin sosiaalisen median palvelujen, kuten WhatsAppin ja videotoistopalveluiden, turvallisuuteen liittyviä huolia. Lisäksi on huomioitava, että lapsilla voi olla sosiaalisen median tilejä, joista vanhemmat eivät ole tietoisia tai joista vanhemmat eivät ole halunneet mainita haastatteluissa.

VANHEMPIEN JAETUT JA ERIÄVÄT HUOLET DIGILAITTEIDEN KIELTEISISTÄ VAIKUTUKSISTA

Arabiankieliset vanhemmat esittivät keskenään samankaltaisia lasten digilaitteiden käyttöön liittyviä huolia. Yleisimpänä huolena vanhemmat nimesivät digilaitteiden liikakäytön ja sen negatiiviset seuraukset lapsen elämän useisiin eri osa-alueisiin. Tämän lisäksi huolta herättivät digilaitteiden vaikutukset lasten sosiaaliseen kehitykseen ja fyysiseen terveyteen. Tulokset heijastavat myös suomenkielisten vanhempien huolia. Pelastakaa Lasten tekemässä Lapset laitteilla -selvityksessä (2022) kävi ilmi, että myös suomenkieliset vanhemmat kokivat lasten digilaitteiden käytön negatiivisimmaksi vaikutukseksi liiallisen käytön, riippuvuuden ja lopettamisen vaikeuden.

Pelastakaa Lasten vuonna 2023 toteuttamassa Tekoäly, lapset ja kasvattajien mielipiteet -kyselytutkimuksessa kartoitettiin yli 800 suomenkielisen vanhemman huolia lasten digilaitteiden käytöstä. Yli 80 prosenttia vanhemmista koki suurimmaksi huolekseen lasten digilaitteiden käytössä liikakäytön ja riippuvuuden ([Pelastakaa Lapset 2023](#)).

Edellä mainittujen selvitysten tuloksista voidaan päätellä, että mahdollisista kieli- ja kulttuurieroista huolimatta **sekä arabiankielisillä että suomenkielisillä vanhemmilla on suurta huolta laitteiden koukuttavuudesta ja merkittävästä roolista lasten elämässä**. On kuitenkin tärkeää muistaa, että selvitykset eivät ole suoraan verrattavissa niiden hyvin erilaisen otoskoon sekä toteuttamistavan takia.

Sekä suomen- että arabiankieliset vanhemmat kokivat digilaitteilla olevan negatiivisia vaikutuksia myös lapsen fyysiseen terveyteen. Vanhempien vastauksissa painottuivat kuitenkin eri asiat: suomenkieliset vanhemmat nostivat esiin digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lapsen uneen sekä vähäiseen liikuntaan, kun taas arabiankielisistä vanhemmista lähes puolet kertoi lasten näön heikkenemiseen liittyvistä huolistaan.

Tutkimusten mukaan digitaalisten laitteiden runsas käyttö voi rasittaa silmiä, mutta digilaitteiden vaikutuksista näön kehitykseen ja heikkenemiseen on ristiriitaisia tuloksia. Älypuhelisten liikakäyttöä ja lasten näön heikentymistä tarkastelevassa kirjallisuuskatsauksessa ([Slobodin, Heffler & Davidovitch 2019](#)) tultiin siihen tulokseen, että pidempikestoinen älypuhelisten käyttö voi lisätä erityisesti lasten silmäoireita, likinäköisyyttä ja silmäsairauksia. Koska laitteiden ja näön heikkenemisen suhde ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteinen, arabiankielisille vanhemmille voi olla sopivaa painottaa yleisesti, **miten tärkeää on lapsen yleisen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta digilaitteiden käytön riittävä tauottaminen ja laitteilla vietetyn ajan säättely**.

Molemmissa selvityksissä näkyivät myös vanhempien kokemat digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lasten sosiaalisiin suhteisiin. Hieman alle kymmenen prosenttia suomalaisista vanhemmista mainitsi erinäisiä digilaitteiden negatiivisia vaikutuksia lapsen sosiaalisiin suhteisiin, kuten perheen sisäisiin vuorovaikutuksen haasteisiin ([Pelastakaa Lapset 2022](#)). Arabiankielisistä taas lähes puolet vanhemmista nosti esiin laitteiden liikakäytön aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia lapsen sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymiseen ja lapsen käyttäytymiseen.

Arabiankieliset vanhemmat esittivät myös huolen digilaitteiden käytön yhteydestä autismiin tai autismin esiasteisiin. Kaksi haastatelluista arabiankielisistä vanhemmista kertoi uskovansa, että digilaitteiden käytöllä olisi yhteys autismiin tai autismin esiasteisiin. Vaikka otos on hyvin pieni, on tätä haastattelussa noussutta teemaa syytä tarkastella ilmiötasolla tarkemmin. Vastaavaa huolta ei ole noussut suomenkielisten vanhempien huolia käsittelevästä selvityksestä ([Pelastakaa Lapset 2022](#)).

Autismikirjon häiriöt ovat varhain lapsuudessa alkavia kehityksen häiriöitä, joiden syyt ovat biologisia, vaikka niiden syntymekanismeja ei tunneta tarkkaan ([Duodecim 2020](#)). Suomalaisen tutkimuksen mukaan Suomessa syntyneillä lapsilla, joiden äidit ovat tulleet Afrikasta ja Lähi-idästä, on noin 50-kertainen vaikean autismikirjon diagnoosin riski verrattuna suomalaistausten äitien lapsiin ([Lääkärilehti 2022](#)). Vaikka syystä ei ollut varmuutta, yksi selitys oli äidin raskausaikainen D-vitamiinipuutos. Tutkimuksessa ei tarkasteltu lainkaan autismin ja digitaalisten laitteiden käytön yhteyttä.

Vaikka on perusteltua tutkia digilaitteiden moninaisia vaikutuksia lasten kognitioiden ja sosiaalisten taitojen kehitykseen, on **arabiankielisille perheille tärkeää tarjota tutkimukseen perustuvaa luotettavaa tietoa neurokirjon häiriöistä ja niiden synnystä**. Tutkimusten perusteella autismikirjolla olevat lapset käyttävät neurotyypillisiä ikätovereitaan enemmän aikaa digitaalisilla laitteilla ([Slobodin, Heffler & Davidovitch 2019](#)) ja neurokirjolla olevat lapset voivatkin olla erityisen alttiita ongelmalliseen digipelaamiseen ([Craig ym. 2021](#)).

Liian mustavalkoisen kuvan välttämiseksi **vanhemmille olisi tärkeää kertoa myös digitaalisten ympäristöjen tarjoamista eduista erityistarpeisille lapsille**. Verkkoympäristöt voivat parhaimmillaan mahdollistaa erityistarpeisille lapsille esimerkiksi sosiaalisten ja teknologisten taitojen oppimista, kaverisuhteiden muodostamista ja syventymistä, tuen ja kannustuksen saamista sekä mahdollisuutta omaehtoiseen sosiaaliseen kanssakäymiseen (Brann & Ruedel 2020, katso myös [tämä](#)).

Tiedon luotettavuus linkittyy myös kirjallisuuskatsauksen havaintoihin siitä, miten pakolaistaustaisilla henkilöillä on esiintynyt haasteita liittyen internetissä olevan tiedon etsimiseen ja sen luotettavuuden arviointiin ([Lloyd 2020](#)) sekä väärälle tiedolle altistumiseen ([Bletcher 2020](#)). Tässä selvityksessä vain kaksi arabiankielistä vanhempaa toi esiin kokevansa haasteita digilaitteisiin liittyvän tiedon arvioinnissa. Huomioitavaa on, että kumpikaan heistä ei maininnut autismikytköstä.

AJANKOHTAISTA TIETOJA JA DIGITURVATAITOJA KAIKILLE

Arabiankieliset vanhemmat mainitsivat useita turvallisuuteen liittyviä asioita, jotka huolestuttivat heitä lasten digilaitteiden käytön yhteydessä. YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen yleiskommentin 25 mukaan lapsella on oikeus suojeluun myös digitaalisissa ympäristöissä ja on vanhemman vastuulla suojella lapsia myös digitaalisten ympäristöjen haitoilta ja vaaroilta ([CRC/C/GC/259](#)). Jos vanhemmat eivät kykene tähän, on viranhaltijoiden ja ammattilaisten vastuu auttaa ja tukea heitä.

Suojelu tapahtuu usein valvomisen, sääntöjen ja rajoitusten kautta. Eräs vanhempi toi esiin huolensa yleisesti arabiankielisten vanhempien valvonnan puutteesta lasten digilaitteiden käytön yhteydessä. Myös puutteelliset kieli- ja teknologiataidot vaikeuttivat vanhempien mukaan lapsen tukemista. Ääriesimerkkinä suojelusta eräs haastateltavista kertoi lukevansa lapsen keskusteluja, mistä lapsi ei ollut aiemmin pitänyt.

Vanhemman valvontatoimien taustalla on useimmiten halu suojella lasta. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että lapsilla on suojelun lisäksi myös oikeus yksityisyyteen. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempi ei saa seurata lapsen sijaintitietoa tai lukea tämän viestejä mielivaltaisesti. Taustalla pitää aina olla huoli lapsesta, pelkkä uteliaisuus ja kontrolli eivät riitä. Lapsen turvallisuuden varmistamisessa on kuitenkin huomioitava lapsen ikä- ja kehitystaso, jolloin nuoremman lapsen kohdalla huoli voi herätä matalammalla kynnyksellä. **On tärkeää levittää tietoa arabiankielisille vanhemmille lapsen oikeuksista digitaalisissa ympäristöissä**, jotta he pystyvät tarvittaessa suojelemaan lapsia sekä toisaalta kunnioittamaan heidän yksityisyyttään.

Digiturvallisuus nousi keskusteluihin myös muissa yhteyksissä. Puolet arabiankielisistä vanhemmista oli huolissaan haitallisista sisällöistä, joille lapset voivat altistua digilaitteiden kautta. He kokivat digitaaliset ympäristöt alati muuttuviksi, mistä syystä vanhempien on tärkeää pysyä ”aallonharjalla” pystyäkseen mahdollistamaan lasten digiturvallisuuden. Iso osa vanhempien nimeämistä digilaitteisiin liittyvistä tiedon tarpeista linkittyi juuri digiturvallisuuteen.

Myös suomenkieliset vanhemmat ovat huolissaan lasten digiturvallisuudesta. Tekoäly, lapset ja kasvattajien mielipiteet -kyselymme mukaan lähes 80 prosenttia huoltajista kertoi olevansa paljon tai jonkin verran huolissaan väkivaltaisista tai ahdistavista sisällöistä ja nettikiusaamisesta, joille lapsi voi altistua digiympäristöissä toimiessaan. Tämän lisäksi lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin eli grooming sekä nettihuijaukset huolestuttivat yli 70 prosenttia kyselyyn vastanneista ([Pelastakaa Lapset 2023](#)).

Kiinnostavasti Lapset laitteilla -selvityksessä ([Pelastakaa Lapset 2022](#)) suomenkieliset vanhemmat eivät maininneet turvallisuuteen liittyviä uhkia digilaitteiden kaikkein negatiivisimpina vaikutuksina lapsiin. Tämä ei suoraan tarkoita, etteivätkö he kokisi turvallisuusuhkia negatiivisina, vaan tämä kertonee enemmänkin siitä, etteivät turvallisuusuhat olleet vanhempien mielestä kaikista kielteisistä asioista lasten laitteiden käytössä. Kuitenkin lähes joka viides 7–12-vuotiaiden lasten vanhempi koki, että laitteet olivat heikentäneet lapsen koettua turvallisuuden tunnetta, samankaikaisesti joka kymmenes koki, että laitteilla oli positiivinen vaikutus turvallisuuden tunteeseen.

Lapsen kannalta olisi parasta, että lapsella ja vanhemmalla on avoin keskustelusuhde. Tällöin lapsi uskaltaa kertoa digiympäristöissä mahdollisesti kohtaamistaan huolista ja haasteista. On myös tärkeää, että vanhemmalla on tarpeeksi tietoa ja työkaluja tukea lapsen mediakasvatusta. Edellä esitetyt tulokset osoittavat, että **jokaiselle vanhemmalle on tarjottava ajankohtaista tietoa lasten digiturvallisuudesta, digiturvataidoista, digitaalisista ympäristöistä sekä ajankohtaisista ilmiöistä**. Arabiankielisille vanhemmille suunnatun tiedon jakamisessa on syytä pitää erityishuolta tiedon saavutettavuudesta. Hyviä tiedonjakopaikkoja ovat ammattilaisten vetämät keskustelutilaisuudet ja -ryhmät, joissa on hyvä olla mukana tulkki, jotta jokainen saa tietoa omalla äidinkielellään.

Arabiankielisten perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten on hyvä olla tietoisia näistä

tiedon tarpeista ja vastata niihin perheiden toivomalla tavalla. Myös valtion on tärkeää tukea maahanmuuttaneiden perheiden digitaitoja.

Pelastakaa Lapset on julkaissut arabiaksi käännetyn [Miten suojella lasta verkossa -oppaan](#) (2024), joka toimii hyvänä perustietopakettina digiturvallisuuden kysymyksissä ja jota voi hyödyntää keskustelun tukena. Lisäksi **koulujen olisi tärkeää tarjota arabiankielisille lapsille ajankohtaista tietoa digiturvallisuudesta ja mediakasvatuksesta**. Näin myös ne lapset, joiden vanhemmilla on puutteelliset digitaaliset taidot ja puutteellinen ymmärrys digitaalisista ympäristöistä, voivat oppia välttämättömiä digiturvataitoja.

JATKOTUTKIMUS

Tämä selvitys on kartoittanut 8–12-vuotiaiden lasten arabiankielisten vanhempien näkemyksiä digiturvallisuudesta, digiarjesta sekä tuen ja tiedon tarpeista. Selvityksen myötä on noussut esille uusia tiedon tarpeita ja relevantteja jatkotutkimuskohteita. Jatkotutkimuksessa **olisi tärkeää kuulla lapsia itseään samoista aiheista**. Kasvattajien on tärkeää saada tietoa mediakasvatuksesta jo varhaisessa vaiheessa, mistä syystä tarvitsemme tietoa alle 8-vuotiaiden lasten vanhempien tiedon ja tuen tarpeista. Hyvä jatkotutkimuskohde olisi tämän lisäksi Suomeen muuttaneiden 12–17-vuotiaiden lasten ja nuorten sekä heidän vanhempiansa tiedon ja tuen tarpeet sekä kokemukset digiarjesta.

Arabiankieliset ovat iso kieliryhmä Suomessa, mutta tulevaisuudessa olisi tärkeää kuulla myös muita maassamme laajasti edustettujen kieliryhmien, kuten ukrainan-, viron-, somalin- ja farsinkielisiä edustajia, joita asui Suomessa vuonna 2023 yli 240 000.

Tämän lisäksi suomalaisessa kontekstissa tarvitaan enemmän tietoa maahanmuuttaneiden lasten kokemuksista netissä ilmenevästä rasismista, syrjinnästä ja vihapuheesta. Kohtaamme työssämme vuosittain satoja lapsia ja nuoria, ja suuri osa heistä kokee rasismia, vihapuheen ja kiusaamisen olevan netin suurimpia turvallisuusongelmia.

Yllättävää kyllä, arabiankieliset vanhemmat eivät maininneet olevansa huolestuneita netissä ilmenevästä verkkovihasta tai rasismista. Kaikkien haastateltavien lapset olivat alle 13-vuotiaita, ja monien sosiaalisen median palveluiden ikäraja on 13 vuotta. Voi olla, että lapsilla ei ole vielä paljon kokemusta sosiaalisen median alustoista tai vanhempien tietoon ei ole tullut tietoa lasten kokemuksista verkkovälitteisestä rasismista. Koska rasismi on hyvin sensitiivinen ja arka aihe, siitä voi olla myös vaikeaa puhua haastatteluissa erityisesti haastattelijoille, jotka eivät edusta omaa kieli- ja kulttuuriryhmää ja jotka eivät ole suurella todennäköisyydellä itse kokeneet rasismia.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ([THL 2024](#)) summaa, miten ”syrjintä, rasismi ja vihapuhe heikentävät jokaisen elämänlaatua”. Rasismi on perustellusti hyvin huolestuttava ilmiö, ja digitaaliset ympäristöt ovat laajentaneet tapoja ja alustoja, joilla sitä harjoitetaan. Kasvokkaisuilla ja netissä ilmenevällä rasismilla on vakavia vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin. Being black in the EU -selvityksen ([EU:n perusoikeusvirasto 2023](#)) mukaan Suomi koetaan yhdeksi Euroopan rasistisimmista maista. Lisäksi [Savimäen ja kumppanien \(2018\)](#) tutkimus nostaa esiin, miten maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret aikuiset kokevat verkkovihasisällölle altistumisen keskimääräistä järkyttävämpänä ja ahdistavampana kuin kantasuomalaiset lapset ja nuoret.

Olisikin perusteltua haastatella maahanmuuttaneiden perheiden lapsia tarkemmin syrjinnän, rasismia ja vihapuheen teemoista. Tällaisessa haastattelussa tulisi kiinnittää erityishuomiota aiheen sensitiivisyyteen, haastattelijoiden positioihin sekä yleisesti henkisesti turvallisten haastattelutilanteiden mahdollistamiseen haastateltaville.

HUOMIOITA

On huomionarvoista, että tämän selvityksen otoskoko on suppea eikä ole yleistettävissä kokonaiseen ihmisryhmään. Pienestä otoskoosta on kuitenkin etua siinä, että selvityksessä on pystytty syventymään kymmenen arabiankielisen vanhemman digiarkeen, heidän ajatuksiinsa, mielipiteisiinsä ja kokemuksiinsa paljon syvemmin kuin mitä olisi ollut mahdollista kvantitatiivisen aineiston pohjalta. Selvityksen tarkoituksena ei ole ollut kerätä mahdollisimman suurta aineistoa, vaan tarkastella lähemmin, miten digiarki ja sen moninaiset ilmiöt rakentuvat arabiankielisten vanhempien puheissa, sekä kartoittaa, miten Suomessa asuvia arabiankielisiä perheitä voidaan tukea paremman digiarjen edistämisessä.

Selvityksen perusteella ei voi eikä pidäkään tehdä yleistyksiä kaikista Suomessa asuvista arabiankielisistä perheistä, heidän tavoistaan ja digiarjestaan. Jokainen yksilö ja perheyksikkö on oma uniikki kokonaisuutensa, eikä tiettyyn ryhmään kuulumisen automaattisesti tarkoita, että ryhmän jäsenet ovat keskenään samanlaisia. On myös tärkeää huomioida, että maahanmuuttaneet ovat hyvin heterogeeninen ryhmä.

Ihmiset eivät kuitenkaan elä sosiaalisessa tyhjiössä, vaan heidän ajatuksensa, asenteensa ja mielipiteensä rakentuvat suhteessa omaksuttuun kulttuuriin, kieleen ja ympäristöön. Tästä syystä on hedelmällistä tutkia ja analysoida, löytyykö arabiankielisten perheiden digiarjen kokemuksista erityisiä piirteitä, joita suomenkielisten arabiankielisiä perheitä tukevien ammattilaisten on hyvä ottaa huomioon työssään.

Vertailtaessa arabiankielisten ja suomenkielisten ajatuksia, huolia sekä kokemuksia perheiden digiarjesta sekä lasten digitaalisesta hyvinvoinnista on muistettava, että useat havainnot eivät kosketa pelkästään arabiankielisiä vanhempia, vaan digitalisoituvan maailman kysymykset koskevat kaikkia kasvattajia maailmanlaajuisesti. Kaikilla lapsilla on myös samat digitaaliset oikeudet ja vanhemmillä samat velvollisuudet suojella, tukea ja auttaa lapsia kasvamaan tasapainoisiksi digikansalaisiksi kielestä ja kansalaisuudesta huolimatta.

Selvityksen tuloksia arvioitaessa on myös hyvä olla tietoinen haastattelutilanteiden henkilöiden erilaisista positioista, joilla voi olla vaikutusta haastatteluissa esille nousseisiin aiheisiin. Selvityksen toteuttaneet haastattelijat ovat Suomessa syntyneitä valkoisia lastensuojelujärjestön työntekijöitä, jotka eivät puhu arabiaa eivätkä ole osa Suomessa asuvia arabiankielisiä yhteisöjä. Kaikki haastateltavista olivat naisoletettuja, ja toinen haastattelihoista sekä yksi haastatteluihin osallistuneista ammattitulkeista oli miesoletettu.

On huomioitava, että haastatteluun osallistuneet arabiankieliset vanhemmat osoittivat olevansa hyvin aktiivisia lastensa digiarjen valvojia sekä aiheeseen syventyneitä henkilöitä. Muutama haastateltava painotti haastatteluissa useaan otteeseen, miten valvoo usein eri keinoin lapsen digilaitteiden käyttöä. Tutkimushaastatteluissa voi olla normaalia, että haastateltava haluaa antaa itsestään hyvän kuvan haastateltaville, vaikka hän tietääkin esiintyvänsä anonyymina lopullisessa selvityksessä. Haastateltavat ovat kuitenkin osallistuneet haastatteluihin omalla nimellään ja omilla kasvoillaan. Tämän lisäksi vanhemmuuteen voidaan tunnistaa linkittyvän universaaleja paineita ylläpitää puhetta, jossa antaa itsestään kuvaa hyvänä vanhempana.

Vaikka kukaan haastattelihoista ei työskentele sosiaalityöntekijänä lastensuojelun parissa, on mahdollista, että haastattelutilanteessa haastattelijoiden positio Pelastakaa Lasten työntekijöinä assosioituu haastateltavan mielessä lastensuojelun viranomaisiin. Nämä kaikki edellä mainitut asiat voivat vaikuttaa siihen, että haastateltavien kynnys haastavampien digiarkeen ja digivanhemmuuteen liittyvien asioiden jakamiseen on korkeampi haastattelutilanteessa.

Pelastakaa Lapset ry:n suositukset

Selvityksen ja kirjallisuuskatsauksen perusteella on koottu suosituksia ammattilaisille, jotka työskentelevät arabiankielisten perheiden kanssa, sekä päättäjille.

SUOSITUKSET AMMATTILAISILLE

1. Tarjoa vanhemmille **tietoa** lapsen digitaalisesta turvallisuudesta ja hyvinvoinnista.
2. **Levitä tietoa arabiankielisten perheiden yhteisöissä** sekä kasvokkaisissa tapahtumissa. Tarjoa myös lapsille tietoa koulussa. Kutsu perheitä aktiivisesti mukaan vanhempainyhdistystoimintaan.
3. Järjestä itse ja tarjoa tietoa **webinaareista** sekä siitä, **mistä kanavista löytyy luotettavaa tietoa**. Huomioi käytetyn kielen **selkeys** ja suosi monimutkaisen tekstin sijasta puhetta ja visuaalisia menetelmiä.
4. **Tarjoa tietoa arabiaksi**. Vanhemman mahdollisuus tietoon omalla äidinkielellään tekee tiedosta saavutettavampaa ja mahdollistaa syvällisemmän ymmärryksen. Mahdollista tulkkaus, jos materiaalia ei ole saatavilla arabiaksi.
5. Älä oletta! **Kysy ja ole kiinnostunut**.
6. **Tutustu** Pelastakaa Lasten arabiankieliseen [Miten suojella lasta verkossa – oppaaseen](#) ja jaa sitä perheille.

SUOSITUKSET PÄÄTTÄJILLE

Muistutamme päättäjiä YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamista loppupäätelmistä ([CRC/C/FIN/CO/5-6](#)), joissa vedotaan yleiskommenttiin nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista ([CRC/C/GC/259](#)). Loppupäätelmissä painotettiin muun muassa sitä, että Suomen tulee varmistaa, että lasten oikeuksia ja turvallisuutta suojellaan sääntelyn ja suojelupolitiikan tehostamisella. Komitea muistuttaa myös, että Suomen tulee jatkaa pyrkimyksiään parantaa lasten, opettajien ja perheiden digitaalista lukutaitoa ja muita digitaalisia taitoja sekä varmistaa lapsille monikielistä ja monikulttuurista opetusta. Komitean suositusten mukaan Suomen pitää varmistaa turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hyvälaatuiseen koulutukseen.

Päättäjien on tärkeää tiedostaa päätöksenteossa, että pakolais- ja maahanmuuttajataustaiset lapset ovat erityisen haavoittavassa asemassa netissä. Siksi onkin tärkeää suunnata resursseja kyseisten lasten ja perheiden tukemiseen. On myös hyvä tiedostaa, että komitean suositukset velvoittavat kuntia, hyvinvointialueita ja kansallista toimeenpanoa.

Lasten suojelemiseksi ja lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta seuraavat asiat ovat keskeisiä:

1. Vanhemmille annetaan selkeää ja saavutettavaa tietoa sekä työkaluja tukea lasten digilaitteiden käyttöä ja turvallisuutta. Tässä huomioidaan vanhemman oma äidinkieli.
2. Vahvistetaan pakolais- ja maahanmuuttajataustaisia perheitä kohtaavien tahojen kykyä tukea perheitä digitaaliseen turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Näitä tahoja ovat esimerkiksi koulut, järjestöt ja erinäiset hyvinvointipalvelut.
3. Tarjotaan kaikille lapsille koulujen välityksellä ymmärrettävää tietoa digitaalisesta turvallisuudesta ja hyvinvoinnista.

Kiitokset

Lämmin kiitos kollegoillemme Pelastakaa Lapset ry:ssä. Nadia El-Radhi, Lamyaa Alkhafaji, Israa Mahdi, Eveliina Viitanen ja Minna Kuivalainen – yhteistyöllä kanssanne on ollut merkittävä positiivinen vaikutus selvityksemme toteuttamiseen sekä ymmärryksemme lisääntymiseen arabiankielisten perheiden tukemisesta. Kiitos myös kollegamme Veera Träskelin, Elina Pitkäranta, Laura Sillanpää ja Tiina-Maria Levamo hyvistä ja asiantuntevista kommentteistanne tekstiluonnoksiimme sekä Atte Nykäselle laadukkaasta taitosta.

Kiitos myös kiinnostavista ja opettavaisista keskusteluista Ehyt-järjestön Hadiya-hankkeen työntekijöille. Leena Sipinen, Malika Diouani ja Abdirahman Rage – keskustelut kanssanne auttoivat meitä paljon erityisesti haastattelujen suunnittelussa.

Lopuksi haluamme kiittää kaikkia selvitykseen osallistuneita haastateltavia, jotka antoivat meille aikaansa ja pääsivät meidät osaksi digiarkeaan haastattelujen aikana. Kiitos antoisista keskusteluista ja luottamuksestanne!

Lähteet

Bacigalupe, Gonzalo & Camara, Maria (2012). Bacigalupe, G. & Camara, M. (2012). Transnational Families and Social Technologies: Reassessing Immigration Psychology. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(9), 1425–1438. [DOI:10.1080/1369183X.2012.698211](https://doi.org/10.1080/1369183X.2012.698211)

Bletscher, C.G. Communication Technology and Social Integration: Access and Use of Communication Technologies Among Floridian Resettled Refugees. *Int. Migration & Integration* 21, 431–451 (2020). <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00661-4>

Brann, A. & Ruedel, K. (2024). Teaching Students with Disabilities about Online Safety. <https://www.idonline.org/ld-topics/educational-technology/teaching-students-disabilities-about-online-safety>

Craig, F., Tenuta, F., De Giacomo, A., Trabacca, A. & Costabile, A. (2021). A systematic review of problematic video-game use in people with Autism Spectrum Disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 82, 101726. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1750946721000015>

Digi- ja väestötietovirasto (21.5.2024). Maahanmuuttaneiden digiosaaminen ja työllistyminen. <https://dvv.fi/documents/16079645/20502009/Maahanmuuttaneiden+digiosaaminen+ja+ty%C3%B6llistyminen.pdf/4e4644aa-732b-1c4b-6396-ba7245448141/Maahanmuuttaneiden+digiosaaminen+ja+ty%C3%B6llistyminen.pdf?t=1716262260957>

eSafety Commissioner (2020). Online safety for young people with an intellectual disability. <https://www.esafety.gov.au/sites/default/files/2020-12/Online%20safety%20for%20young%20people%20with%20intellectual%20disability%20report.pdf?v=1726562305335>

European Union Agency For Fundamental Rights (2023). Being black in the EU – experiences of people of African descent. EU survey of immigrants and descendants of immigrants. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-being-black_in_the_eu_en.pdf

Jauhiainen, J. S. & Tedeschi, M. (2022). Paperittomien maahanmuuttajien digitaaliset kuilut Suomessa. *Media & viestintä*, 45(2), 24–45. <https://doi.org/10.23983/mv.120276>

Khvorostianov, Natalia (2023). “Is everyone alive?”: Smartphone use by Ukrainian refugee children. *New Media & Society*. [10.1177/14614448231173657](https://doi.org/10.1177/14614448231173657)

Kuusisto, O., Merisalo, M., Kääriäinen, J., Hänninen, R., Karhinen, J., Korpela, V., Pajula, L., Pihlajamaa, O., Taipale, S. & Wilska, T. (2022). Digiosallisuus Suomessa: Digiosallisuus Suomessa -hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163789>

Lloyd, Annemaree (2020). Shaping the contours of fractured landscapes: Extending the layering of an information perspective on refugee resettlement. *Information Processing & Management*, Volume 57, Issue 3, 102062. ISSN 0306-4573, <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2019.102062>

Lääkärilehti (2022). Maahanmuuttajien lapsilla on Suomessa paljon vaikeita autismikirjon häiriöitä. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/maahanmuuttajien-lapsilla-on-suomessa-paljon-vaikeita-autismikirjon-hairioita/>

Neag, A. (2020). Unaccompanied Refugee Children and Media Literacy. In *The Handbook of Media Education Research* (eds D. Frau-Meigs, S. Kotilainen, M. Pathak-Shelat, M. Hoechsmann and S.R. Poyntz). <https://doi.org/10.1002/9781119166900.ch4>

Nedelcu, M. & Soysüren, I. (2020). Precarious migrants, migration regimes and digital technologies: the empowerment-control nexus. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(8), 1821–1837. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1796263>

Opetushallitus (2016). OMA KIELI – OMA MIELI Oppilaan oma äidinkieli. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf

Pelastakaa Lapset (2021). Kuka haavoittuu verkossa. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/09/17103156/kuka_haavoittuu_verkossa_2021.pdf

Pelastakaa Lapset (2022). Lapset laitteilla. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/05/17145435/lapset_laitteilla_2022.pdf

Pelastakaa Lapset (2023). Mielipidekyselyn tulokset. Tekoäly, lapset ja kasvattajien mielipiteet. <https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2023/11/kantar-tutkimusraportti-pelastakaa-lapset-syksy-2023.pdf>

Savimäki, T., Kaakinen, M. A. I., Räsänen, P. & Oksanen, A. (2018). Disquieted by Online Hate: Negative Experiences of Finnish Adolescents and Young Adults. *European Journal on Criminal Policy and Research*. <https://doi.org/10.1007/s10610-018-9393-2>

Slobodin, O., Heffler, K. F. & Davidovitch, M. (2019). Screen media and autism spectrum disorder: a systematic literature review. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 40(4), 303–311. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30908423/>

Tilastokeskus (2023). Väkiluvun kasvu suurin lähes 70 vuoteen. <https://stat.fi/julkaisu/cln1i2dtgwkn0cut9yem67se>

THL (2024). Yhdenvertaisuus ja syrjintä. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta#:~:text=Syrjint%C3%A4%2C%20rasismi%20ja%20vihapuhe%20heikent%C3%A4v%C3%A4t%20jokaisen%20el%C3%A4m%C3%A4nlaatua..ihmisten%20psykkiseen%20ja%20fyysiseen%20terveyteen.>

United Nations (2021). Committee on the Rights of the Child. General comment No. 25 (2021) on children's rights in relation to the digital environment. <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ZXGFUI9nJBDpKR1dfKekJxW2w7O%2B3nRpHZVnUfEOn49xulgBmsRD7nyWwxR%2FYnlpnMdh>

Wang, J., Li, M., Zhu, D. & Cao, Y. (2020). Smartphone overuse and visual impairment in children and young adults: systematic review and meta-analysis. *Journal of medical Internet research*, 22(12), e21923. <https://www.jmir.org/2020/12/e21923/>

Westby, C. (2021). Screen time and children with autism spectrum disorder. *Folia Phoniatica et Logopaedica*, 73(3), 233–240.

Wilding, R., Baldassar, L., Gamage, S., Worrell, S. & Mohamud, S. (2020). Digital media and the affective economies of transnational families. *International Journal of Cultural Studies*, 23(5), 639–655. <https://doi.org/10.1177/1367877920920278>

Yhdistyneet Kansakunnat (2023). Lapsen oikeuksien komitea. Loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidennestä ja kuudennesta raportista. https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189

Liite 1 Haastattelukysymykset

1 Taustakysymykset

- Minkä ikäinen olet?
- Mistä maasta sinä (ja perheesi) olet tullut Suomeen?
- Miten kauan olet ollut Suomessa?
- Keitä perheeseesi kuuluu?
- Minkä ikäisiä perheen lapset ovat?
- Mitä kieltä tai kieliä puhut lasten kanssa?

2 Lasten digilaitteiden käyttö

- Mitä digitaalisia laitteita lapsesi käyttävät?
- Mitä kaikkea lapsesi tekevät laitteilla?
- Mitä hyviä puolia lastesi digitaalisten laitteiden käytöllä on sinun mielestäsi?
- Entä mitä ongelmia tai huolia lastesi digitaalisten laitteiden käyttöön liittyy mielestäsi?
- Onko digitaalisten laitteiden käyttö ja internet mielestäsi turvallista lapsille?
 - » Jos ei, voi esittää jatkokysymyksen:
 - Millaisia turvallisuusongelmia näet siinä olevan?

3 Yhteinen tekeminen ja digisäännöt

- Teetkö lasten kanssa yhdessä asioita digitaalisilla laitteilla?
 - » Millaisia asioita teette?
- Puhutteko kotona lasten kanssa digitaalisten laitteiden käytöstä?
 - » Jos puhuvat:
 - Millaisista asioista puhutte?
 - Onko laitteiden käytöstä helppo puhua lasten kanssa?
 - Jos ei ole, miksi?
- Onko teillä kotona sääntöjä digitaalisten laitteiden käyttöön liittyen?
 - » Tukikysymykset, jos on sääntöjä:
 - Millaisia sääntöjä teillä on?
 - Sovitteko säännöistä yhdessä lasten kanssa?
 - Onko lasten helppo noudattaa sääntöjä?
- Valvotko lasten digitaalisten laitteiden käyttöä?
 - » Tukikysymykset:
 - Jos valvot, miten?
 - Onko laitteiden käytön valvomisessa jotain haasteita vanhemman näkökulmasta?
 - Mikä on suurin haaste?

4 Tiedon ja tuen tarve

- Oletko etsinyt tietoa lasten digitaalisten laitteiden käyttöön liittyen?
 - » Tukikysymykset
 - Mistä olet löytänyt tietoa lapsen digilaitteiden käyttöön liittyen?
 - Mistä tietää, että tieto on luotettavaa?
- Koetko, että tarvitset enemmän tietoa siitä, miten tukea lasten digilaitteiden käyttöä?
 - » Jos kokee:
 - Mihin teemoihin liittyen tarvitsisi lisää tietoa tai tukea?
 - Mitkä ovat erityisiä haasteita?
 - Tuottaako kielitaito haasteita lapsen käytön tukemiselle?
- Millaista tukea sinun mielestäsi arabiankieliset perheet yleisesti tarvitsevat koskien lasten digitaalisten laitteiden käyttöä?
- Missä muodossa tieto tai tuki olisi hyödyllistä?
 - » Mistä Suomessa asuvat arabiankieliset perheet löytävät tiedon helpoiten?
 - » Millä kielellä tiedon tulisi olla?
 - » Onko jotain, mitä haluaisit vielä sanoa lasten digilaitteisiin (tai keskustelemiimme asioihin liittyen)?

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä.

Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

pelastakaalapset.fi